

6754 SAYILI BİLİRKİŞİLİK KANUNU'NA GÖRE BİLİRKİŞİNİN DENETİMİ NETİCESİNDE UYGULANABİLECEK DİSİPLİN YAPTIRIMLARI

Disciplinary Sanctions to be Applied as a Result of the Audit of the Expert Witness According to the Expertise Law No. 6754

Mustafa OKUR*

Öz

6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile bilirkişilik müessesesi kurumsal bir yapıya kavuşturularak bilirkişilerin bu kurumsal yapı altında faaliyet göstermelerine yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Bu çerçevede bilirkişilik sicili ve listeleri oluşturulmuş, bilirkişilik faaliyetlerinin bilirkişilik mevzuatına uygun, etkili, verimli, kaliteli bir şekilde işleyişinin sağlanması için de bilirkişinin denetim ve disiplinine ilişkin kurallar getirilmiştir. Yeni kurumsal yapılanmada bilirkişilerin denetimine ilişkin görev, bilirkişilik bölge kurullarına verilmiş; denetimlerin resen veya başvuru üzerine yapılabileceği belirtilmiştir. Bilirkişilik Kanunu'nun "Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma" başlıklı 13. maddesinde doğrudan

* Doktor Öğretim Üyesi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, mokur@nny.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0211-8187.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 15.03.2024.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 24.05.2024.

Atıf/Citation: Okur, Mustafa. "6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu'na Göre Bilirkişinin Denetimi Neticesinde Uygulanabilecek Disiplin Yaptırımları." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 1 (2024): 359-415.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

adlandırılmasa da disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışlar ile bu disiplin suçlarının işlenmesi halinde bunlara uygulanacak disiplin cezaları belirlenmiştir.

Bilirkişilik mevzuatına göre yapılacak denetimler neticesinde disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışların tespiti halinde, bunların faili olan bilirkişiler hakkında disiplin yaptırımlarının uygulanmasına karar verilecektir. Bilirkişilik mevzuatında "sicil ve listeden çıkarma", "bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma" ve "uyarma" şeklinde üç disiplin yaptırımı belirlenmiştir. Bilirkişilik sicil ve listelerine kayıtlı olmayan kişiler bakımından da tek bir yaptırım türü olarak "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" yaptırımı öngörülmüştür. Bilirkişilik Kanunu'na göre bilirkişilere uygulanan bu disiplin yaptırımları dışında, bir meslek odasına bağlı olarak veya kamuda memur olarak çalışan bilirkişiler hakkında tabi oldukları mevzuat kapsamında başkaca disiplin yaptırımlarının uygulanmasına da karar verilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bilirkişilik Bölge Kurulu, Bilirkişinin Denetimi, Disiplin Yaptırımı, Sicil ve Listedden Çıkarma Cezası, Geçici Süreyle Listedden Çıkarma Cezası, Uyarma Cezası.

Abstract

With the Expertise Law No. 6754, expertise was given an institutional structure and regulations were introduced for expert witnesses to operate under this institutional structure. Within this framework, expert witness registries and lists have been created and rules regarding the supervision and discipline of expert witnesses have been introduced to ensure the effective, efficient and high-quality functioning of expert witness activities in accordance with the expert legislation. In the new institutional structure, the task of auditing expert witnesses was given to regional boards of expert witnesses, and it was stated that audits could be carried out ipso facto or upon application. Although not directly mentioned in the 13th article of the Expertise Law titled "Removal from the expert witness registry and list", acts and behaviors that constitute disciplinary offenses and the disciplinary penalties to be applied in case these disciplinary offenses are committed are determined.

If, during the audits carried out in accordance with the expert legislation, it is determined that the expert witness has committed acts and behaviors that

constitute a disciplinary offense, it is decided to impose disciplinary sanctions on the expert witness. Three types of disciplinary sanctions have been determined in expertise law "removal from the registry and list", "temporary removal from the list for up to one year" and "warning". For persons who are not registered in the expert witness registries and lists, the only sanction has been determined as "Prohibition from acting as an expert witness". Apart from these disciplinary sanctions imposed on expert witnesses in accordance with the Expertise Law, it may also be decided to impose other disciplinary sanctions on expert witnesses working as affiliated with a professional chamber or as public servants, within the scope of the legislation they are subject to.

Key Words: Expert Witness Regional Board, Audition of Expert Witness, Disciplinary Sanction, Punishment of Removal from Registry and List, Punishment of Temporary Removal from List, Warning Punishment.

GİRİŞ

Uyuşmazlığın çözümü için yargı organının ihtiyaç duyduğu özel veya teknik bilgiyi sunan kişiye bilirkişi, özel veya teknik bilginin sağlanması için yürütülen faaliyetlerin tümüne ise bilirkişilik denir.¹ Bilirkişilik yargı faaliyetinin ayrılmaz

¹ Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medenî Usûl Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 526; Ramazan Arslan vd., *Medenî Usul Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 478; Ali Cem Budak ve Varol Karaaslan, *Medenî Usul Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 302; Hüseyin Melih Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 6-7; Yahya Deryal, *Türk Hukukunda Bilirkişilik* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), 31; İbrahim Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı* (Ankara: Deniz Ofset Matbaacılık, 2022), 73, 79, 81; Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *Medenî Usûl Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 513; Baki Kuru, *Medenî Usul Hukuku El Kitabı, Cilt 1* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), 777; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes, *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 219; İlhan E. Postacioğlu ve Sümer Altay, *Medenî Usûl Hukuku Dersleri* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 713; Süha Tanrıver, *Medenî Usûl Hukuku, Cilt I* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 972-973; Süha Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2017), 5, 26; Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku, Cilt I-II* (İstanbul: Nesil Matbaacılık,

bir parçası olup, bu faaliyet sonucunda bilirkişi tarafından yargı organına sunulan görüş, yargı organı tarafından verilen kararı önemli ölçüde etkilemekte; yargısal karar genellikle bilirkişinin görüşü doğrultusunda şekillenmektedir.

Bilirkişilik kurumuna yöneltilen eleştirilerin giderilmesi, bilirkişilik hizmetlerinin mevzuata uygun bir şekilde yürütülmesi, etkin bir denetim sisteminin oluşturulması, bilirkişilik faaliyetlerinde arzu edilen kalitenin yakalanması, yargı sürecinde bilirkişiliğin kötüye kullanılmasının önlenmesi için 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile Bilirkişilik Danışma Kurulu, Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve bilirkişilik bölge kurulları şeklinde yapılandırılan kurumsal bir yapı oluşturulmuştur.² Geniş anlamda bilirkişilik kavramı özel veya teknik bilginin

2000), 740; Barış Toraman, *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi (6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile Getirilen Yenilikler Çerçevesinde)* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2017), 69; Fatih Zora, *Anglo Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Medenî Usûl Hukukunda Bilirkişilik* (Ankara: Adalet Yayınları, 2022), 21.

² Bilirkişilik Kanunu'nun genel gerekçesinde "...Adalet Bakanlığı tarafından 2010 yılında hazırlanan bilirkişilik konulu inceleme raporunda...bilirkişilik alanında yaşanan sorunların kurumsal yapı eksikliğinden kaynaklandığı vurgulanmıştır...2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planında...bilirkişilik kurumunun gözden geçirilerek etkin işleyen bir sistem oluşturulması hedefine yer verilmiştir...Adalet Bakanlığı ile Avrupa Birliği arasında 2013 ila 2015 yılları arasında yürütülen, 'Geliştirilmiş Bilirkişilik Sistemi Eşleştirme Projesi' sonucunda...bilirkişilere yönelik düzenleyici ve denetleyici bir yapının kurulması ihtiyacı vurgulanmıştır. 17/4/2015 tarihinde kamuoyuna duyurulan Yargı Reformu Stratejisinde, bilirkişilik müessesesinin gözden geçirilerek kurumsal olarak yeniden yapılandırılmasına, bir hedef olarak yer verilmiştir. Bu hedefe ulaşılmasında bilirkişilik listesi veya sicili oluşturulurken akreditasyon ve sertifikasyon sürecini yönetecek bir yapı kurulması, etkin bir denetim sistemi oluşturulması, bilirkişi seçiminin mesleki yetkinliği sağlayacak ölçütlere bağlanması ve kalite standartlarının oluşturulması önemli bir strateji olarak benimsenmiştir...Sayıları onbinleri bulan bilirkişilerin ilgili listelere kayıt ve bu listelerden silinmesi işlemleri, adli yargı adalet komisyonlarınca yürütülmektedir. Bu komisyonlar, ancak sınırlı nedenlerin varlığı halinde bilirkişiyi listeden çıkartmakta, bunun haricinde bilirkişilik uygulamalarını izleyip denetleyebilecek kurumsal bir rol üstlenmemektedir...Söz konusu sorunların çözümü ve etkin işleyen bir sistemin kurulabilmesi için bilirkişilik hizmetlerinde temel ve alt uzmanlık alanlarını belirleyerek bu uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikleri ve uyacakları rehber ilkeleri tespit edecek, bilirkişilerin uymaları gereken etik kuralları belirleyecek, temel usul hükümleri ile rapor yazım teknikleri gibi bilirkişi yeterliliğine ilişkin hususlarda verilecek eğitimlerin usul ve esaslarını

bilirkişiden sağlanmasına yönelik faaliyetler ile bu faaliyetlerin düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesine yönelik oluşturulan kurumsal yapıyı da kapsayacak şekilde kullanılmaktadır.³

Bilirkişiliğin taşra teşkilatı olarak nitelendirilebilecek uygulayıcı birimler şeklinde her bölge adliye mahkemesinin kurulu bulunduğu yerde bir bilirkişilik bölge kurulu kurulmuştur (BilK m. 7, I).⁴ Bilirkişilik hizmetlerinin ilgili mevzuata uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak (BilK m. 8, 1-a) ve ilgili mevzuat çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak (BilK m. 8, I-d), bölge kurullarının görevleri arasında sayılmıştır.

Bilirkişilik Kanunu ile amaçlanan hususların gerçekleştirilebilmesi, bilirkişilik faaliyetlerinin mevzuata uygun, verimli bir şekilde yürütülmesinin sağlanması için Bilirkişilik Kanunu'nda ve Yönetmeliği'nde bilirkişinin performans ve disiplin açısından denetimine, bilirkişinin disiplin sorumluluğuna ilişkin kurallara yer verilmiştir. Doğrudan ifade edilmemiş olsa da Bilirkişilik Kanunu'nun "*Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma*" başlıklı 13. maddesi ile Bilirkişilik Yönetmeliği'nin "*Sicil ve listeden çıkarılma*" başlıklı 48. maddesinde aslında bilirkişinin disiplin sorumluluğu düzenlenmiş, disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışlar ile bu suçlara uygulanacak disiplin cezaları belirlenmiştir.⁵ Bilirkişilik Kanunu'nun 13.

düzenleyecek, bilirkişi listelerinin oluşturulmasından denetimlerine kadar bütün bir süreç üzerinde düzenleyici bir rol üstlenecek ve müstakilen bu alanda faaliyet gösterecek bir kurumsal yapının oluşturulması zaruret haline gelmiştir. Bilirkişilikle ilgili tavsiye niteliğinde olmak üzere karar almak üzere yargı mercilerinin, ilgili kurumların ve meslek birliklerinin temsilcilerinin yer aldığı bir Bilirkişilik Danışma Kurulu, bilirkişilikle ilgili hizmetleri yürütmek amacıyla Adalet Bakanlığı bünyesinde Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve uygulayıcı birim olarak da bilirkişilik bölge kurulları oluşturulmak suretiyle bilirkişilik konusunda yukarıda açıklanan sorunların çözümlenmesi için kurumsal bir yapı oluşturulması öngörülmektedir" ifadelerine yer verilmiştir [Bilirkişilik Kanunu Tasarısı (1/687) ve Adalet Komisyonu Raporu (TBMM, Yasama Dönemi 26, Yasama Yılı 1, Sıra Sayısı: 388), 6-7].

³ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 7.

⁴ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 12.

⁵ Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 120; Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 34, 102; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *Medenî Usûl*, 417.

maddesine göre⁶ kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi (BilK m. 13, I-b; BilY m. 48, I-b), bilirkişilik görevinin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması (BilK m. 13, I-c; BilY m. 48, I-c), temel ilkelere aykırı bilirkişilik faaliyetinde bulunulması (BilK m. 13, I-ç; BilY m. 48, I-ç), disiplin suçu teşkil eder.⁷ Bilirkişilik faaliyetlerini yürüten bilirkişi tarafından disiplin suçu işlenmesi halinde bilirkişi hakkında

⁶ Kanımızca disiplin suçlarının düzenlendiği Bilirkişilik Kanunu m. 13'te bilirkişilik temel ilkelerinin ihlal edilmesi ve bilirkişilik etik ilkelerinin ihlal edilmesi şeklinde iki temel disiplin suçunun düzenlendiği söylenebilir. Kanun koyucunun da bu niyet ve amaçla hareket ettiği anlaşılmaktadır. Bilirkişilik Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasının (a), (d), (e) ve (f) bentlerinde düzenlenen haller bir disiplin suçu niteliği taşımamaktadır. "*Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya sicile kabul tarihinde gerekli şartların bulunmadığının sonradan tespit edilmesi*" şeklinde (a) bendi bilirkişi olma şartlarıyla ilgiliyken, "*Bölge kurulu tarafından yapılacak performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunulmaması*" şeklindeki (d) bendi bilirkişinin performans denetiminin bir sonucu, "*Bilirkişilik süresinin dolmasına rağmen süresi içerisinde yenileme talebinde bulunulmaması*" şeklindeki (e) bendi ile "*Bilirkişinin sicilden çıkarılmayı talep etmesi*" şeklindeki (f) bendi ise tamamen bilirkişinin kendi iradesine bağlı olarak ortaya çıkabilecek durumlardır. Geriye kalan (b) bendinde "*Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi*" şeklinde, (c) bendinde "*Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması*" şeklinde, (ç) bendinde "*3 üncü maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması*" şeklinde düzenlenen hususlar ise özü itibarıyla temel ve etik ilke ihlali niteliğindedir. (b) bendinde belirtilen bilirkişilik yapmaktan kaçınılması, süresinde raporun verilmemesi, mesleki özen etik ilkesinin; (c) bendinde sözü edilen güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlar, dürüstlük temel ve etik ilkesinin ihlali niteliğindedir.

⁷ Bilirkişilik Kanunu'nda disiplin suçları sınırlı bir şekilde sayılmıştır. Mevzuatımızda disiplin hukukuna ilişkin bazı kurallarda (647 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 125; 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu m. 53/D) disiplin suçları açısından kıyasa izin veren hükümlere rastlanmakta, disiplin suçları bakımından kıyasın mümkün olabileceği yönünde bazı görüşler de bulunmaktadır [bkz. Burç Volkan Zor, "*Ceza Hukuku İlkelerinin Disiplin Hukukunda Uygulanabilirliği*," *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no. 1 (2022): 219 vd.; Selman Sacit Boz, "*Memur Disiplin Hukukuna Hakim Olan Temel İlkeler*," *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25, no. 2 (2017): 21 vd.]. Bilirkişilik Kanunu'nda disiplin suçları bakımından kıyasa izin veren herhangi bir hüküm bulunmadığından, kanunilik ilkesi gereği kıyas yoluyla yeni bir disiplin suçu oluşturulması mümkün değildir. Kıyas yasağı kişileri, idarenin ve yargının keyfi uygulamalarına karşı koruma gibi önemli bir işlevi yerine getirmektedir (M. Emin Artuk vd., *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 174].

uygulanabilecek yaptırımlar ise sicilden ve listeden çıkarma, bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma, uyarma ve bilirkişilik yapmaktan yasaklanma cezası şeklinde belirlenmiştir (BilK m. 13, I-II; m. 14, VI; BilY m. 62, II-III; m. 63, II).

Bilirkişilik mevzuatı çerçevesinde yürütülecek denetim süreci sonunda disiplin suçu tespit edilen bilirkişilere mevzuatın öngördüğü disiplinler yaptırımlar uygulanacaktır. Bir meslek odasına bağlı olarak veya kamuda memur olarak çalışan bilirkişiler hakkında, inceleme konumuzu teşkil eden bilirkişilik mevzuatı kapsamında gerçekleştirilecek denetim süreci ve bu mevzuatın öngördüğü disiplinler yaptırımlar dışında, bağlı buldukları oda veya kamu kuruluşu tarafından kendi mevzuatları çerçevesinde disiplin soruşturması yürütülmesi ve mesleki disiplin yaptırımlarının uygulanması da mümkündür.⁸

Bilirkişilik kurumunun mevzuatta düzenlendiği şekilde işlemesi, bilirkişilik faaliyetlerinin temel ve etik ilkelere uygun olarak yürütülmesi, işleyişteki aksaklıkların giderilebilmesi, Bilirkişilik Kanunu ile oluşturulan denetim sisteminin etkin bir şekilde uygulanmasına ve tespit edilen aykırılıklarla ilgili olarak mevzuatta öngörülen disiplinler yaptırımların uygulanmasına bağlıdır. Denetim mekanizması işletilmez, denetim süreci titiz ve dikkatli bir şekilde gerçekleştirilmez ise haliyle bilirkişilik mevzuatına aykırılıkların tespiti ve bunların giderilmesi de sağlanamayacaktır. Benzer şekilde denetim neticesinde aykırılıkların tespitine rağmen, yaptırım mekanizması işletilmez, disiplinler yaptırımlar hiç ya da aykırılıklarla orantılı bir şekilde uygulanmazsa da bilirkişilik kurumunun disipline edilmesi, aykırılıkların tekrarının önlenmesi mümkün olamayacaktır.

Bilirkişilik faaliyetlerinin bilirkişilik mevzuatına uygun bir şekilde yürütülmesinde, bilirkişinin denetiminin ve disiplinler yaptırımların uygulanmasının önemine binaen "6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu'na Göre Bilirkişinin Denetimi Neticesinde Uygulanabilecek Disiplin Yaptırımları" başlıklı bu çalışmada bilirkişinin denetimi konusunda birtakım bilgiler verildikten sonra,

⁸ Gökhan Çayan, *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişilik Müessesesi* (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013), 133; Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik*, 158; Tanrıver, *Medenî Usûl*, 1082-1083.

bilirkişinin denetimi neticesinde uygulanabilecek disiplin yaptırımları incelenmiş, genel değerlendirmelerde bulunulmuştur.

I. BİLİRKİŞİNİN DENETİMİ

A. Genel Olarak

Denetim faaliyeti, bir görevin gereklerine uygun özenli bir şekilde yerine getirilmesinde, keyfi ve yanlış uygulamaların tespiti ve önlenmesinde en önemli araç konumundayken; yaptırım uygulama ise denetim sonucunda birtakım aykırılıkların tespiti halinde denetimin devamında gerçekleştirilen, aykırılıklara sebebiyet veren kişilerin cezalandırılmasına yönelik bir faaliyettir.⁹

Kamu hizmetlerinin sürekli, düzenli, hizmetin gereklerine uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için, bu hizmeti yürütmekle görevli kişilerin denetlenmesi, çalışma düzenini bozan davranışların önlenmesi ve faillerinin cezalandırılması gerekir.¹⁰ Kurum ya da meslek içi disiplini tesis edebilmek, kurumların işlemlerini, faaliyetlerini, sürekli, düzgün, düzenli, verimli şekilde yürütülmesini sağlamak için getirilen kurallara disiplin kuralları denir.¹¹ Disiplin kurallarına aykırı fiil ve davranışlar disiplin suçu teşkil eder ve kanunda öngörülen disiplin cezalarının uygulanmasını gerektirir.¹² Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında disiplin cezası "kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmuş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır" şeklinde tanımlanmış ve devamında "Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların

⁹ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 126; Süha Tanrıver, "Adalet Müfettişlerinin Hukuk Mahkemeleri Hâkimleri Üzerindeki Denetim Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları," iç. *Hâluk Konuralp Anısına Armağan*, Cilt 1 (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), 1056.

¹⁰ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 33; Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 44.

¹¹ Boz, "Memur Disiplin", 17; Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 33-34; Yılmaz Günel, "Disiplin Cezaları," *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 13, no. 2 (1958): 190-191; Zor, "Ceza Hukuku", 207.

¹² Boz, "Memur Disiplin," 17-18; Zor, "Ceza Hukuku," 205-206.

ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür” ifadelerine yer verilmiştir.¹³

Bir kurumun iyi bir şekilde işleyebilmesi, kurum bünyesinde oluşturulan disiplin ruhu ve kurallarıyla doğrudan ilgili olup, denetimsizlik ve itaatsizlik halinde kurumdan beklenen faydanın elde edilmesi imkân dahilinde değildir.¹⁴ Bilirkişi, adalet hizmetlerinin yürütülmesine katkı sağlayan, sunduğu görüşle yargısal karar üzerinde belirleyici bir rol üstlenen kamu görevlisi konumundadır.¹⁵ Bilirkişilik hizmeti gibi kamusal bir faaliyeti yürüten bilirkişilerin de içerisinde buldukları bilirkişilik statüsü kapsamında uymaları gereken kurallar ve bu kurallara uyulmadığı takdirde karşılaşacakları disiplin cezaları, Bilirkişilik Kanunu’nda düzenlenmiştir.¹⁶ Bilirkişilik görevinin mevzuata, bilirkişilik temel ve etik ilkelerine uygun şekilde yerine getirilip getirilmediği, bilirkişilik kurumunun işleyişindeki eksiklik ve aksaklıkların tespiti ile bunların giderilmesi, bilirkişilik faaliyetlerinin denetlenmesine ve disiplin yaptırımlara işlerlik kazandırılmasına bağlıdır. Bu sayede, bilirkişilik kurumundaki yozlaşma önenebilecek, bilirkişilik kurumu disipline edilebilecektir.¹⁷

Denetim faaliyetinin etkin, verimli, sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bağımsız ve tarafsız bir denetim kurumunun oluşturulması zorunludur.¹⁸ Bilirkişilik faaliyetlerini denetlemek görevi bilirkişilik bölge kurullarına verilmiş, Bilirkişilik Kanunu ve Yönetmeliği’nde bilirkişilerin performans ve disiplin denetimleri birlikte düzenlenmiştir. Bilirkişiyi görevlendirecek yargı organı ile bilirkişilik faaliyetlerini denetleyecek ve disiplin işlemlerini gerçekleştirecek organın ayrılmış olmasının, bilirkişilerin görevlerini yargı organıyla sağlıklı bir iş

¹³ AYM, E. 2015/85, K. 2016/3, 13.01.2016, Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 97.

¹⁴ Günal, “Disiplin Cezaları,” 194.

¹⁵ Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik*, 137.

¹⁶ Tanrıver, *Medenî Usûl*, 1014; Süha Tanrıver, “Bilirkişinin Sorumluluğu,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 56 (2005): 133-136; Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik*, 51, 71; Oktay Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 36; Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 33-34, 97.

¹⁷ Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik*, 137.

¹⁸ Tanrıver, “Adalet Müfettişlerinin,” 1056.

birliğine dayalı olarak, bağımsız şekilde gerçekleştirmelerine katkı sağlayacağı, bilirkişilerin yargı organından gelen mevzuata aykırı talepleri yerine getirmek zorunda kaldıkları gibi yanlış algıları da önleyeceği ifade edilmektedir.¹⁹

Bilirkişilik mevzuatında doğrudan disiplin soruşturması ifadesi kullanılmamış, denetim ve inceleme gibi ifadeler yer verilmiştir. Bilirkişilik Kanunu kapsamında disiplin yaptırımlarının uygulanmasına karar verilebilmesi, ancak, bilirkişi hakkında yürütülen bir disiplin soruşturması süreci sonunda mümkün olabilir. Hukuk devletinin bir gereği olarak, bilirkişi hakkında yürütülecek inceleme, denetim, soruşturma işlemlerinin bilirkişilik mevzuatında belirlenen usul ve esaslar yanında disiplin ceza hukukuna hâkim olan temel ilkelere de uygun bir şekilde yürütülmesi gerekir. Zira disiplin cezaları, kanunların açıkça yetki verdiği hallerde, yürütülen bir disiplin soruşturması süreci sonunda, araya herhangi bir yargısal karar girmeden, doğrudan idari usullerle idare tarafından tesis edilmekle birlikte, soruşturma sürecinde yargı benzeri bir faaliyet yürütülmektedir.²⁰ Bu çerçevede, kanunilik ilkesi, şüpheden sanık yararlanır ilkesi, kanunu bilmemek mazeret sayılmaz ilkesi, ölçülülük ilkesi, geçmişe etkili disiplin cezası verilemez ilkesi, savunma hakkı tanınmadan ceza verilemez ilkesi, soruşturmanın gizliliği ilkesi, başvuru yollarının gösterilmesi ilkesi, lehe olan hükümlerin uygulanması ilkesi, tek fiile tek ceza verilmesi ilkesi, disiplin soruşturmasının bağımsızlığı ilkesi, eşitlik ilkesi, aleyhte düzeltme yasağı ilkesi, yeniden soruşturma açılma yasağı ilkesi gibi temel ilke ve esaslar dikkate alınmalıdır.²¹

Bilirkişilik Kanunu'nun "*Bilirkişilik bölge kurullarının görevleri*" başlıklı 8. maddesinin, birinci fıkrasının, (d) bendine göre "*İlgili mevzuat çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak ve performansını ölçmek*" bilirkişilik bölge kurullarının görevidir. Şüphesiz bu yetki ve görev bilirkişinin listesine kayıtlı olduğu bilirkişilik bölge kuruluna aittir. Bilirkişilik statüsü bilirkişi ile bağılı bulunduğu

¹⁹ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 16.

²⁰ Aras, 4; Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 96.

²¹ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 67-78; Aras, 4; Boz, "Memur Disiplin," 20-38; Veysel Candan Canoğlu, "Disiplin Soruşturmasında Delil ve İspat," *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 138 (2018): 237.

bölge kurulu arasında tesis edildiği için başka bölge kurulu listesinden (BilK m. 12, V²²; BilY m. 50, III) bilirkişi görevlendirilmesinin yapıldığı haller ile yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi olarak baktıkları işlerde yapılan bilirkişi görevlendirmelerinde (BilK m. 12, VII²³; BilY m. 50, V) de denetim ve yaptırım uygulama yetkisi bilirkişinin listesine kayıtlı bulunduğu bilirkişilik bölge kurulunda olmalıdır.²⁴

B. Denetim Türleri

Bilirkişilik Kanunu'nda *"İlgili mevzuat çerçevesinde bilirkişilerin denetimini yapmak ve performansını ölçmek"* bilirkişilik bölge kurullarının görevleri arasında (BilK m. 8, I-d); *"Bilirkişilik temel ilkeleri ile etik ilkeleri ihlal ettiği iddia edilen bilirkişiler hakkında başvuru üzerine veya resen gerekli inceleme ve araştırmayı yapmak veya yaptırmak"* bilirkişilik bölge kurulu başkanın görevleri arasında (BilK m. 9, I-e) sayılmıştır. Bilirkişilik Kanunu'nun *"Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma"* başlıklı 13. maddesi ile disiplin suç ve cezaları belirlenirken, *"Denetim ve İnceleme"* başlıklı 14. maddesinde disiplin soruşturması süreci ana hatlarıyla düzenlenmiştir.

Bilirkişilik Yönetmeliği'nin *"Denetim"* başlıklı yedinci bölümde 59 ilâ 64 maddelerde bilirkişinin disiplin soruşturmasının yürütülmesi ve sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar detaylandırılmıştır.²⁵ Ayrıca bölge kurulu yazı işleri müdürlüğünde tutulacak kayıt ve kartonların arasında *"Denetim"*

²² Bilirkişilik Kanunu m. 12, V: *"Adli ve idari yargıda görev alacak bilirkişiler, bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden görevlendirilir. Ancak kendi bölge kurulu bilirkişi listesinde ilgili uzmanlık alanında bilirkişi olmasına rağmen diğer bir bölgedeki bilirkişinin, görevlendirme yapılan yere daha yakın bir mesafede bulunması durumunda, bu listeden de görevlendirme yapılabilir."*

²³ Bilirkişilik Kanunu m. 12, VII: *"Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi olarak baktıkları işlerde, tüm bölge kurulları bilirkişilik listelerinde kayıtlı bilirkişiler arasından görevlendirme yapılabilir."*

²⁴ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 176.

²⁵ Bilirkişilik Yönetmeliği'nin 59. maddesi *"Denetim ve inceleme"*; 60. maddesi *"Denetimin kapsamı"*, 61. maddesi *"İncelemenin usul ve esasları"*, 62. maddesi *"Denetim ve inceleme sonucu verilecek kararlar"*, 63. maddesi *"Listeden çıkarılma usulü"*, 64. maddesi *"Bölge kurullarının denetimi"* başlığını taşımaktadır.

ve performans kaydı" (BilY m. 66, I-e) dışında, "*Disiplin soruşturma kaydı*"na (BilY m. I-f) yer verilmiş ve bu kayıt "*Disiplin soruşturma kaydı*" başlıklı 73. maddede düzenlenmiştir.²⁶

"Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından bölge kurulları tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir" (BilK m. 14, I). Resen yapılacak denetim genellikle performans denetimi niteliğinde olduğu halde, başvuru üzerine yapılan denetim disiplin yönünden yapılan bir denetimdir. Bilirkişilik mevzuatında bilirkişinin performans denetimi ile disiplin denetimi birlikte düzenlenmiştir. Her iki denetim türünde de birtakım inceleme ve değerlendirmeler yapılacaktır. Her iki denetim türü de bilirkişinin sicil ve listeden çıkarılma sonucunu doğurabilmektedir. Performans denetimi sırasında suç teşkil eden birtakım fiillerin tespit edilerek bilirkişi hakkında disiplin soruşturmasının başlatılması mümkün olabileceği gibi, bir disiplin soruşturması sürecinde bilirkişi hakkında elde edilen olumlu veya olumsuz tespitlerin bilirkişinin performans denetiminde de kullanılması mümkün olabilecektir.

1. Resen Denetim

Bilirkişiler herhangi bir başvuru olmaksızın resen denetlenebilir. Bilirkişilik bölge kurulu tarafından resen yapılacak denetim daha ziyade periyodik ve olağan olarak yapılan bir performans denetimi olup; disiplin denetiminin resen gerçekleştirilme olasılığı çok düşüktür.²⁷

Performans denetimi yapmak suretiyle bilirkişilerin performansını ölçmek bilirkişilik bölge kurulunun görevleri arasındadır (BilK m. 8, I-d). Bilirkişilik sicilinde yer alacak hususlar arasında "Denetim ve performans bilgileri" (BilY m. 45, I-p) bulunmaktadır. Bölge Kurulu Yazı İşleri Müdürlüğü'nde tutulacak

²⁶ Bilirkişilik Yönetmeliği m. 73: "(1) Bilirkişiler hakkında idarî yönden yapılan soruşturma ve sonuçların tutulduğu kayıttır. (2) Bu kayıt; sıra numarası, başvuranın kimlik ve iletişim bilgileri, belgenin geliş tarihi, soruşturma açılan bilirkişinin adı, soyadı, uzmanlık alanı, çalıştığı kurum, ticaret unvanı, eylemin türü, disiplin soruşturmasına başlama tarihi, savunmanın istenildiği tarih, nihai karar sonucu ve tarihi ile verilen karara karşı idare mahkemesince verilen kararın sonucu sütunlarından oluşur."

²⁷ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 132; Ermenek vd., Bilirkişilik Temel Eğitimi, 116.

kayıtlar arasında da denetim ve performans değerlendirmeleri ile sonuçlarının tutulduğu “Denetim ve performans kaydı”na²⁸ yer verilmiştir (BilY m. 66, I-e). Bilirkişinin denetimi neticesinde “Denetim ve performans kaydı”na işlenen, hâkim ve Cumhuriyet savcıları tarafından erişilebilen (BilY m. 72, IV) denetim ve performans sonuçları yargı organları tarafından yapılacak bilirkişi görevlendirmeleri üzerinde etkili olacağı gibi, performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunmama liste ve sicilden çıkarılma sonucunu da (BilK m. 13, I-d; BilY m. 48, I-d) doğurabilecektir.²⁹

Bununla birlikte bilirkişilerin resen disiplin yönünden denetimleri de mümkündür. Performans denetimi sırasında suç teşkil eden birtakım fiillerin tespit edilerek bilirkişi hakkında disiplin soruşturmasının başlatılması mümkün olabileceği gibi, disiplin suçu teşkil eden bir fiilin basın yoluyla öğrenilmesi üzerine de resen disiplin soruşturması başlatılabilir.³⁰

2. Başvuru Üzerine Denetim

Bilirkişinin denetimi başvuru üzerine de yapılabilir. Başvuru üzerine bilirkişinin denetlenmesi, kural olarak disiplin yönünden yapılan bir denetimdir. Bilirkişinin disiplin yönünden denetlenmesine ilişkin başvuru bilirkişilik görevlendirmesini yapan hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından

²⁸ “Denetim ve performans kaydı” başlıklı Bilirkişilik Yönetmeliği m.72: “(1) Bilirkişiler hakkında bölge kurulu tarafından yapılacak denetim ve performans değerlendirmeleri ile sonuçlarının tutulduğu kayıttır. (2) Bu kayıta aşağıdaki hususlar yer alır: a) Bilirkişiye dosyanın tevdi tarihi. b) Rapor için verilen süre. c) Rapor teslim tarihi. ç) Dosyanın bilirkişide kaldığı süre. d) Hukuki konularda görüş beyan etme. e) Raporu bizzat hazırlama. f) Rapor yazım tekniğine uyma. g) Raporun hükme esas alınması. ğ) Etik ilkelere uyma. h) Bilirkişi kusurundan kaynaklı ek rapor. ı) Yeni bilirkişi raporu. i) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanı dışında rapor tanzim etme. j) Bilirkişilik yapmaktan kaçınma. k) Raporu belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak vermeme. l) Denetim ve performans sonucu. m) Düşünceler. (3) Bu kayıta yer alan bilgilerden rapora ilişkin hususlar görevlendirmeyi yapan merci tarafından, diğer bilgiler bölge kurulu yazı işleri müdürü ve görevli personel tarafından girilir. (4) Denetim ve performansın değerlendirilmesine ilişkin bilgilere Daire Başkanlığı, bölge kurulları ile hâkim ve Cumhuriyet savcıları erişebilir. (5) Bilirkişilerin denetimine ve performansına ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak genelgede düzenlenir”.

²⁹ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 132-133.

³⁰ Canoğlu, “Disiplin Soruşturmasında Delil,” 238.

yapılabileceği gibi kişiler tarafından da yapılabilir. Başvuru üzerine denetim yapılabilmesi, bu konuda keyfi davranılabileceği anlamına gelmez.³¹

Bilirkişilik görevlendirmesini yapan hâkim veya savcının bilirkişinin denetimi için kurula başvuruda bulunabileceği konusunda herhangi bir kuşku yoktur. Esasen bu konuda bilirkişilik görevlendirmesini yapan yargı organının bildirimde bulunma yükümlülüğü vardır. Bilirkişilik Kanunu m. 14, II'e göre "Hâkim veya Cumhuriyet savcısı, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, bu hususu bölge kuruluna bildirir". Benzer bir hükme Bilirkişilik Yönetmeliği m. 59, II'de de yer verilmiş, yapılacak bildirimde, varsa dayanak bilgi ve belgelerin de eklenmesi istenmiştir. Görüldüğü üzere bilirkişilik mevzuatına aykırılığa kanaat getirilmesi halinde, kurula bildirimde bulunulması zorunlu olup, bu konuda hâkim veya cumhuriyet savcısının herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.³² Bildirim yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği adalet müfettişleri aracılığı ile yapılan denetimlerde dikkate alınabilecek, teftiş raporunda değerlendirme konusu yapılarak eksikliğin giderilmesi istenebilecektir. Bilirkişilik görevlendirmesini yapan hâkim veya cumhuriyet savcısı tarafından bölge kuruluna bilirkişinin disiplin yönünden denetlenmesi için yapılan bu bildirimler, bildirim başvurusu olarak adlandırılabilir. Bildirim başvuruları bir ihbar niteliğinde olup, idari bir başvuru olarak değerlendirilemeyeceğinden, hâkim veya cumhuriyet savcısı tarafından yapılan bu başvurunun reddi halinde yargı organı tarafından karara karşı dava yoluna başvurma olanağı bulunmamaktadır.³³

Bilirkişilik görevlendirmesini yapan hâkim veya cumhuriyet savcısı dışında başkaca kişilerin kurula başvuruda bulunup bulunamayacağı konusu tartışmalıdır. Bir görüşe göre bilirkişinin denetimi için kurula başvuruda bulunma hakkı sadece bilirkişi görevlendirmesini yapan hâkim veya cumhuriyet savcısında olup, uyuşmazlığın tarafları da dahil olmak üzere bu konuda başkaca kişilerin

³¹ Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 448.

³² Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 136; Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 117.

³³ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 141.

kurula başvuruları mümkün değildir.³⁴ Taraflara bilirkişilik bölge kuruluna başvuruda bulunma yetkisinin verilmesi hukuki dinlenilme hakkının bir gereği olarak görülebilirse de, bu yetki aleyhine bilirkişi raporu verilen tarafça kötüye kullanılabileceğinden, taraflara böyle bir yetkinin tanınmamasının, tarafların bu konuda bilirkişi raporunun sunulduğu yargı organına başvurarak, yargı organını harekete geçirmeleri ve gerekli başvurunun yargı organı tarafından yapılmasını sağlamalarının daha uygun olacağı belirtilmiştir.³⁵

Diğer görüşe göre ise kanunun açık hükmü gereği bilirkişi görevlendirmesini yapan yargı organı dışında, bilirkişinin tutum ve davranışları ya da raporu nedeniyle menfaatleri zedelenen kişiler de kurula başvuru yapabilir.³⁶ Bu görüşe göre bilirkişinin denetimi için kurula yapılabilecek başvurunun sadece bilirkişi görevlendirmesini yapan hâkim veya cumhuriyet savcısı ile sınırlandırılması Kanun'un açık hükmüne aykırı olacaktır. Bilirkişilik Kanunu'nun 14. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında düzenlenen hususlar tamamen birbirinden farklı olup, birinci fıkrada kişilere kurula başvuruda bulunma konusunda tanınan bir yetki söz konusu iken, ikinci fıkrada bilirkişi görevlendirmesini yapan hâkim veya cumhuriyet savcısına yüklenen bildirimde bulunma yükümlülüğü söz konusudur.³⁷ Her iki durumda da kurula bilirkişilerin "görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygun" olmadığı gerekçesiyle başvuru yapılsa da başvuruyu yapan kişi/kurum arasında farklılık olduğu gibi, başvurunun zorunlu ve ihtiyari olması arasında da farklılık söz konusudur.³⁸ Bilirkişilik Kanunu m. 14'ün birinci ve ikinci fıkrasında iki ayrı düzenleme yapılmış olup, aksi kanun koyucunun abesle iştiğal etmesi anlamına gelir.³⁹ Başvuruda bulunacak kişiler açısından herhangi bir sınırlandırma yapılmaması karşısında, başta uyuşmazlığın tarafları olmak üzere herkesin bölge kuruluna başvuruda bulunabileceği düşünülebilirse de başvuru yapabilecek

³⁴ Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 447.

³⁵ Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 448-449.

³⁶ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 134-135; Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 117.

³⁷ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 135-136.

³⁸ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 136, 139.

³⁹ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 135.

kişilerin sadece bilirkişilerin tutum ve davranışları ya da raporu nedeniyle menfaati zedelenenlerle sınırlandırmanın daha doğru olacağı; böylece uyuşmazlıkla ilgisi olmayan kişilerin başvurularının önüne geçilebileceği, bilirkişilik bölge kurullarının altından kalkması güç iş yükünün önlenebileceği, denetimlerin daha verimli yapılmasının sağlanabileceği ifade edilmiştir.⁴⁰

Kanımızca kurula başvuru yapabilecek kişilerin uyuşmazlığın tarafı olan, menfaati ihlal edilen kişilerle sınırlandırılmaması daha uygun olacaktır. Denetimin amacı bilirkişilik mevzuatına aykırılıkların tespiti ile bunların giderilmesi, bilirkişilik faaliyetlerinin bilirkişilik mevzuatına uygun bir şekilde yürütülmesinin sağlanması olduğuna göre, denetimin başlatılmasını sağlayacak aykırılık iddialarının kurula kimin tarafından iletiliğinin herhangi bir önemi olmamalıdır. Bilirkişinin denetimi için menfaat ihlal edilen kişiler tarafından, ihtiyari olarak yapılacak başvuruların, şikâyet başvurusu olarak adlandırılabilceği belirtilmiştir.⁴¹ Bilirkişilik bölge kuruluna bilirkişinin denetimi için, uyuşmazlığın tarafı olan ve bilirkişi raporundan menfaati etkilenebilecek kişilerce, ihtiyari olarak yapılacak başvurular, bir şikâyet başvurusu niteliğinde olacakken; uyuşmazlığın tarafı olmayan veya tarafı olmakla beraber bilirkişi raporuyla menfaati herhangi bir şekilde etkilenmeyecek kişiler tarafından yapılacak başvurular ise bir ihbar niteliğinde olacaktır. Bilirkişi hakkında kurula yapılan şikâyet veya ihbarların, dayanaktan yoksun olması, ciddi bulunmaması halinde bilirkişilerin savunmasına dahi başvurulmadan denetim sürecinin sonlandırılacak olmasının (BilY m. 63, I), asılsız ihbar ve şikâyetlerle ilgili hukuki ve cezai yollara başvurma imkanının bulunmasının yukarıda zikredilen görüşler tarafından dile getirilen, kurula başvuru hakkının aleyhine rapor verilen kişilerce kötüye kullanılabilceği, uyuşmazlığın tarafı olmayan kişilerce yapılacak başvuruların kurulu altından kalkması güç iş yükü altına sokabileceği gibi endişeleri bertaraf edeceği kanısındayız.

⁴⁰ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 136.

⁴¹ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 134.

C. Denetimin Kapsamı

Resen veya başvuru üzerine yapılacak denetimde bilirkişiler “görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından” bölge kurulları tarafından denetlenecektir (BilK m. 14, I). Bilirkişi raporlarının mevzuata uygunluğu açısından yapılacak bu denetimde, hazırlanan raporların sadece Bilirkişilik Kanunu ve Bilirkişilik Yönetmeliği'ne uygunluğu değil, bilirkişilerin uymakla yükümlü olduğu diğer kurallara uygunluğu açısından da inceleme ve değerlendirme yapılır.⁴² Nitekim Bilirkişilik Yönetmeliği'nde bilirkişilik bölge kurullarının bilirkişi raporlarının kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgede gösterilen usul ve esaslara uygun hazırlanıp hazırlanmadığı ile Daire Başkanlığı tarafından belirlenen rehber ilkelerle bağdaşp bağdaşmadığı hususlarını resen veya başvuru üzerine denetleyeceği (m. 59, I; m. 60, I) açıkça belirtilmiştir.

“Bölge kurulları, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez” şeklindeki Bilirkişilik Kanunu m. 14, III düzenlemesiyle bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden denetimi bölge kurulları tarafından yapılacak denetimin kapsamı dışında bırakılmıştır. Bilirkişi denetiminin olumsuz sınırını bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin konular teşkil etmekte olup; bölge kurulları hukuki değerlendirmelerde bulunulup bulunulmadığı ve görev kapsamı dışına çıkılıp çıkılmadığı hususu dışında bilirkişi raporlarını içerik yönünden denetleyemez.⁴³ Bilirkişi raporlarına ilişkin yargı mercileri tarafından yapılacak denetimler bölge kurulunun yapacağı denetimin kapsamı dışındadır (BilY m. 60, III). Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin olarak bölge kurullarına başvuru yapılamaz, yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir (BilK m. 14, IV).⁴⁴

⁴² Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 118-119; Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 444.

⁴³ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 143-144; Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 118.

⁴⁴ Bilirkişilik Yönetmeliği m. 62, I: “Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin bölge kurullarına yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir. Bu yöndeki

Bilirkişilik bölge kurulu tarafından yapılacak denetim, Bilirkişilik Kanunu kapsamında gerek sicil ve listeye kayıtlı olarak, gerekse istisna kapsamında (BilK m. 12, VI; BilY m. 50, IV; m. 47) sicil ve listeye kayıtlı olmadan bilirkişilik faaliyetinde bulunan bilirkişiler hakkında yürütülecektir. Bilirkişilik Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1. maddesinin üçüncü fıkrası ile Kanunlarda bilirkişilik hizmeti verebileceği düzenlenen kurumlar ile yargı organlarının talebi üzerine bilimsel ve teknik görüş bildiren kamu kurum ve kuruluşları kapsam dışında bırakıldıklarından Adli Tıp Kurumu, Yüksek Sağlık Şurası, jandarma ve polis kriminal laboratuvarları, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Mali Suçları Araştırma Kurulu gibi kurum ve kuruluşlarda çalışanlar Kanun'un dolayısıyla da bilirkişilik bölge kurulunun denetimi kapsamı dışındadırlar.⁴⁵

başvurular görevlendirmeyi yapan merci ile bilirkişinin bağlı bulunduğu meslek kuruluşu veya görev yaptığı kuruluşlara gönderilir". Söz konusu hüküm ile özel veya teknik bilgi yönünden bilirkişi raporlarının içeriğine ilişkin başvurunun resen, doğrudan bilirkişinin bağlı bulunduğu meslek kuruluşu veya görev yaptığı kuruluşa gönderilmesi konusunda bölge kurulu ödevli kılınarak, bilirkişi hakkında idari denetim sürecinin başlatılması amaçlanmıştır (Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 127-128). Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden bilirkişilik bölge kurulları tarafından denetlenemiyor olması, bilirkişi raporlarının içerik bakımından hiçbir şekilde denetlenemeyeceği anlamın gelmemekte; bilirkişi raporları özel veya teknik bilgi yönünden bilirkişinin görev yaptığı ya da bağlı olduğu kurum tarafından denetlenebilmektedir (Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 127-130; Ermenek vd., Bilirkişilik Temel Eğitimi, 115). Zira kamu kurum ve kuruluşlarıyla, meslek odalarının disiplin mevzuatlarında kurum ve meslek dışında gerçekleştirilmekle beraber kurum ve meslek içi düzeni bozduğu düşünülen fiil ve davranışların da disiplin suçu sayılmasına ilişkin kurallar bulunmaktadır. Örneğin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışta bulunmak; 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 48. maddesinde, mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve hareketlerde bulunmak, görevi yapmamak veya kusurlu olarak yapmak yahut da görevinin gerektirdiği güveni sarsıcı hareketlerde bulunmak; 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'nun 30. maddesinde meslek adabıyla bağdaşmayan hallere kalkışmak, deontolojiye, kamu hizmet veya selametini aykırı hareket gibi fiil ve davranışlar disiplin cezasını gerektiren bir disiplin suçu olarak düzenlenmiştir (Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 128-130).

⁴⁵ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 143.

D. Denetimin Şekli ve Sonuçlandırılması

Disiplin suçu teşkil edebilecek bir fiil ve davranışın inceleme sırasında, basın yoluyla veya teftiş nedeniyle öğrenilmesi üzerine resen denetim süreci başlatılır. Yine suç teşkil edebilecek bir fiil ve davranışın ihbar bildirim veya şikâyet başvurusu şeklinde kurula iletilmesi üzerine de denetim süreci başlatılır. Bölge kurulu tarafından yapılacak denetimin şekli esas olarak “Denetim ve inceleme” başlıklı Bilirkişilik Kanunu’nun 14. maddesi⁴⁶ ile “İncelemenin usul ve esasları” başlıklı Bilirkişilik Yönetmeliği’nin 61. maddesinde⁴⁷ düzenlenmiştir. Bunun yanında Bilirkişilik Yönetmeliği m. 63, I’de “Bölge kurulu, resen veya başvuru üzerine yapacağı denetim ve inceleme sırasında bilirkişi hakkındaki iddiaları ciddi bulması halinde bilirkişiye tebligat yaparak bir hafta içinde yazılı savunma yapmasını ister” hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu hükümler dikkate alındığında, bilirkişinin disiplin yönünden denetiminde, disiplin suçu işlendiği iddia ve şüphesi üzerine başlatılan

⁴⁶ Bilirkişilik Kanunu m. 14: “(1) Bilirkişiler, görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladıkları raporların ilgili mevzuata uygunluğu bakımından bölge kurulları tarafından resen veya başvuru üzerine denetlenir. (2) Hâkim veya Cumhuriyet savcısı, görevlendirdiği bilirkişinin göreviyle ilgili tutum ve davranışlarının veya hazırladığı raporun mevzuata uygun olmadığına ilişkin kanaat edinmesi durumunda, bu hususu bölge kuruluna bildirir. (3) Bölge kurulları, bilirkişi raporlarını özel veya teknik bilgi yönünden denetleyemez. (4) Bilirkişi raporlarının özel veya teknik bilgi yönünden içeriğine ilişkin bölge kurullarına başvuru yapılamaz; yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir. (5) Bölge kurulu yaptığı inceleme sırasında yargı mercilerinden, kamu kurum ve kuruluşlarından, meslek odalarından, özel hukuk tüzel kişilerinden ve gerçek kişilerden inceleme konusuyla ilgili bilgi ve belge talep edebilir. İlgililerce bu talebin yerine getirilmesi zorunludur. (6) Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 12 nci maddenin altıncı fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, 3 üncü maddede belirtilen temel ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulduklarının tespit edilmesi hâlinde, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir. Bu karar, ilan edilmek üzere Daire Başkanlığına bildirilir.”

⁴⁷ Bilirkişilik Yönetmeliği m. 61: “(1) Bölge kurulu başkanı, bilirkişilik temel ilkeleri ile etik ilkeleri ihlal ettiği iddia edilen bilirkişiler hakkında başvuru üzerine veya resen gerekli inceleme ve araştırmayı bizzat yapabileceği gibi bölge kurulu üyelerinden biri vasıtasıyla da yapabilir. Bölge kurulu başkanı veya görevlendirilen üye, bizzat veya istinabe suretiyle delilleri toplar, gerekli gördüğü kimselerin beyanlarını alır ve yapacağı inceleme sonucunda hazırladığı raporu bölge kuruluna sunar. (2) Bilirkişi hakkındaki inceleme, ivedilikle ve her halde başvuru veya resen incelemeye başlama tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır. (3) Bölge kurulu başkanı veya görevlendirilen üye, inceleme sırasında yargı mercilerinden, kamu kurum ve kuruluşlarından, meslek odalarından, özel hukuk tüzel kişilerinden ve gerçek kişilerden inceleme konusuyla ilgili bilgi ve belge talep edebilir. İlgililerce bu talebin yerine getirilmesi zorunludur.”

bir inceleme, inceleme süreci sonunda hazırlanan bir inceleme raporu, inceleme raporunun bölge kurulu tarafından değerlendirilmesi, bilirkişinin savunmasına başvurulması ve yaptırım konusunda karar verilmesi şeklinde bir denetim süreci söz konusudur. Bu süreçte, bölge kurulu başkanı veya onun görevlendireceği bir kurul üyesi tarafından yapılacak incelemede, bilirkişinin lehine ve aleyhine olabilecek, iddia konusu olayla ilgili her türlü delil toplanır, gerekli görülen kimselerin beyanları alınır ve inceleme neticesinde ulaşılan delil ve tespitleri içeren bir inceleme raporu hazırlanarak bölge kuruluna sunulur (BilY m. 61, I).

İncelemeye başlama tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılması gereken (BilY m. 61, II) inceleme aşamasında bilirkişinin savunmasına başvurulmaz.⁴⁸ Bölge kurulu inceleme raporunu değerlendirmek suretiyle iddiaların ciddi olup olmadığı konusunda bir karara varır; iddialar ciddi bulunursa kurulca bilirkişinin savunmasına başvurulur. Disiplin soruşturmalarında vazgeçilemeyecek en temel haklardan birisi savunma hakkı olup, bilirkişiye savunma hakkı tanınmadan disiplin yaptırımı uygulanması mümkün değildir.⁴⁹ Bilirkişinin savunması bilirkişilik bölge kurulu tarafından alınır.⁵⁰ Bilirkişinin savunma ve delilleriyle, toplanan diğer tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi neticesinde verilecek kurul kararıyla denetim süreci sonlandırılır. Bilirkişinin fiil ve davranışının sabit olduğu, bir disiplin suçu teşkil ettiği kanaatine varılırsa, bilirkişi hakkında disiplin yaptırımı uygulanması yönünde; aksi halde ise bilirkişi hakkında disiplin yaptırımı uygulanmasına yer olmadığı şeklinde kurul kararı tesis edilir (BilY m. 63, I-II). Bölge kurulunun alacağı kararların hangi hususları ihtiva etmesi gerektiği Bilirkişilik Yönetmeliği'nin 27. maddesinde gösterilmiştir.⁵¹ Karara karşı itiraz ve dava yoluna

⁴⁸ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 170.

⁴⁹ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 168-169.

⁵⁰ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 170-171.

⁵¹ "Kararda bulunacak hususlar" başlıklı Bilirkişilik Yönetmeliği m. 27: "(1) Kararda aşağıdaki hususlar yer alır: a) Karar tarihi. b) Karar numarası. c) Kararı veren bölge kurulu ile karara katılan, varsa karşı oy kullanan başkan, üyeler ve zabıt kâtibinin adı ve soyadı, sicil numaraları ile imzaları. ç) İlgili gerçek kişi ise

başvurulabileceğine ilişkin düzenlemeye de Bilirkişilik Kanunu m. 15, I ve Bilirkişilik Yönetmeliği m. 28, I'de yer verilmiştir.

Disiplin soruşturması disiplin suçuna konu fiilin cezalandırılmasına yönelik kendine özgü işleyiş ve kuralları bulunan bir inceleme ve araştırma faaliyetidir.⁵² Disiplin soruşturmalarının, soruşturmaya başlanması, fiilin araştırılması, fiile ilişkin delillerin elde edilmesi, soruşturulanın savunmasına başvurulması, yetkili organın karar vermesi, karara itiraz edilmesi gibi aşamaları bulunmaktadır.⁵³ Yukarıda özetlenen sürecin disiplin soruşturmasından başka bir şey olmadığı "bilirkişi hakkında disiplin suçu işlendiği iddiasıyla incelemeye başlanması anından, yaptırım kararının alınmasına kadar geçen zamanda tesis edilen işlemlerin tamamı, bilirkişinin disiplin sorumluluğuna ilişkin işlemler olarak nitelendirilebilecektir" şeklinde ifade edilmiştir; inceleme raporunun bölge kuruluna sunulmasına kadar olan işlemler "inceleme usulü", inceleme raporunun kurula sunulmasından yaptırım kararı alınmasına kadarki işlemler ise "yaptırım usulü" başlığı altında incelenmiştir.⁵⁴

Bilirkişilik Kanunu'nda da bilirkişinin disiplin denetiminin oldukça karmaşık bir şekilde iki aşamalı gerçekleştirileceğinin düzenlendiği söylenebilir. Kanun koyucu, asılsız ve yerinde olmayan iddialarla bilirkişilerin gereksiz yere yıpranmalarının önüne geçmek için, bilirkişinin savunmasına başvurmadan iddialara ilişkin tüm delillerin toplanarak ön inceleme ve tespit işlemlerinin yapıldığı ilk aşama; bu aşama sonunda iddiaların ciddi olduğu kanaatine varılması halinde ise bilirkişinin savunmasına başvurularak disiplin yaptırımı konusunda karar verilmesi şeklinde son aşama olmak üzere, iki aşamalı bir denetim sistemi oluşturmuştur. Kanımızca resen veya başvuru üzerine bilirkişi hakkında iddia konusu fiil ve davranışlarla ilgili olarak incelemeye başlanması

adı ve soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik veya yabancılar için pasaport veya yabancı kimlik numarası, sicil numarası; tüzel kişi ise ticaret unvanı, MERSİS numarası ve adresleri. d) Konunun, varsa iddia ve savunmanın özeti. e) Kararın ve varsa karşı oyun gerekçesi ile sonucu. f) Karara karşı başvuru yolu, süresi ve merci. (2) Bölge kurulu kararları en geç on beş gün içinde yazılır ve yazıldığı tarihten itibaren bir hafta içinde ilgisine tebliğe çıkarılır."

⁵² Canoğlu, "Disiplin Soruşturmasında Delil," 234.

⁵³ Canoğlu, "Disiplin Soruşturmasında Delil," 234-235.

⁵⁴ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 145-147, 167.

anından, bölge kuruluna sunulan inceleme raporunun değerlendirilerek kurulca karara bağlanmasına kadar olan ilk aşama inceleme aşaması; kurulca iddiaların ciddi görülmesi ve akabinde bilirkişinin savunmasına başvurulmasına ve yaptırım konusunda karar verilmesine kadar olan ikinci aşama ise soruşturma aşaması olarak değerlendirilebilir. Soruşturma aşaması olarak değerlendirdiğimiz süreç ve bu süreçte yapılan tüm işlemler dar anlamda soruşturma ve soruşturma işlemleri; inceleme aşaması da dahil olmak üzere incelemeye başlanılmasından yaptırım kararı alınmasına kadar ki tüm süreç ise geniş anlamda soruşturma ve soruşturma işlemleri olarak ifade edilebilir.

Bilirkişi hakkında yürütülen denetim süreci sonunda, bilirkişilik mevzuatı çerçevesinde yapılan inceleme ve denetimler neticesinde, bilirkişilik bölge kurulu tarafından, Bilirkişilik Kanunu m. 13'de disiplin suçu olarak düzenlenen fiil ve davranışların işlendiği, disiplin suçunun gerçekleştiği kanaatine varılırsa, bilirkişi hakkında, sicil ve listeden çıkarma, bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma, uyarma şeklindeki üç yaptırım türünden birinin (sicil ve listeye kayıtlı olmayan bilirkişiler için bilirkişilik yapmaktan yasaklanma yaptırımının) uygulanmasına; aksi halde ise bilirkişi hakkında yaptırım uygulanmasına yer olmadığına karar verilerek denetim süreci sonlandırılacaktır. Bilirkişilik bölge kurulu tarafından verilen kararlara karşı bölge kurulu nezdinde itiraz yoluna başvurmak ve idari yargıda dava açmak mümkündür (BilK m. 15).

Disiplin suçu teşkil eden fiilin işlendiği herhangi bir şüphe ve tereddüde yer vermeyecek şekilde ispatlanamamışsa, şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği herhangi bir disiplin yaptırımı uygulanmamalıdır.⁵⁵ Bilirkişinin denetimi neticesinde, tespit edilen aykırılıklarla ilgili olarak disiplin yaptırımı uygulanabilmesi, mevzuata aykırılığı tespit edilen fiilin bir disiplin suçu olarak düzenlenmiş olmasına bağlıdır.⁵⁶ Bilirkişilik mevzuatına aykırı olmakla beraber, bir disiplin suçu teşkil etmeyen aykırılık nedeniyle bilirkişi hakkında disiplin yaptırımı uygulanamayacak, ancak bu husus bilirkişinin performans denetimi açısından değerlendirme konusu yapılabilecektir (BilK m. 8, I-d; BilY m. 21, I-d; m. 72).

⁵⁵ Boz, "Memur Disiplin," 23.

⁵⁶ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 145.

Bilirkişilik mevzuatına aykırılığı tespit edilen denetim konusu fiilin bir disiplin suçu teşkil ettiği hallerde ise bölge kurulunun soruşturma süreci sonunda disiplin yaptırımını uygulanmasına karar vermesi gerekir. Disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışın gerçekleştiği hallerde, bölge kurulunun disiplin yaptırımının uygulanıp uygulanmaması konusunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.⁵⁷ Disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışın gerçekleştiği dosya kapmasıyla, herhangi bir şüphe ve tereddüde yer vermeyecek şekilde sabit olduğu halde, aykırılığın yaptırımsız bırakılarak, yaptırım uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi, kurulun adalet müfettişleri tarafından yapılacak idari denetiminde inceleme ve değerlendirme konusu yapılabilmelidir. Nitekim "Bölge kurullarının denetimi" başlıklı Bilirkişilik Yönetmeliği m. 64'te "(1) Bölge kurulları idari yönden adalet müfettişleri tarafından denetlenir. (2) Yapılacak denetimde, işlerin kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgeler ile Bakanlığın düzenleyici işlemlerine uygun olarak yürütülüp yürütülmediği incelenir" hükmüne yer verildiği gibi, adalet müfettişleri tarafından yapılacak denetimlerde açık hukuka aykırılık hallerine işaret edilebileceği, hakimin hukuki ve cezai sorumluluğunu doğurabilecek hukuka aykırı tutum ve davranışların, herhangi bir yoruma ihtiyaç göstermeyen emredici kurallara aykırılıkların irdelenmesi ve değerlendirilmesinin yapılabileceği kabul edilmektedir.⁵⁸ Mutlak suretle cezalandırılması gereken disiplin suçlarının yanlış uygulamalar neticesinde cezasız bırakılması kamu yararının gerçekleşmesini de engelleyecektir.⁵⁹

⁵⁷ Adli yaptırımlara ilişkin çıkarılan af kanunlarının bile verilen disiplin cezalarını etkilemeyeceği, disiplin cezalarının ortadan kaldırılabilmesi için konuya ilişkin özel düzenleme yapılmasının gerektiği yönünde görüşler vardır (bkz. Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 74).

⁵⁸ Tanrıver, "Adalet Müfettişlerinin," 1064-1065.

⁵⁹ Zor, "Ceza Hukuku," 246.

II. BİLİRKİŞİ HAKKINDA UYGULANABİLECEK YAPTIRIMLAR

A. Genel Esaslar

Bilirkişilik Bölge Kurulu tarafından yapılan inceleme ve denetlemeler neticesinde, disiplin suçu teşkil eden bu fiil ve davranışların gerçekleştiği dosya kapsamıyla sabit olur, suçun işlendiğine kanaat getirilirse, sicil ve listeye kayıtlı bilirkişiler hakkında ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma, bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma, uyarma şeklindeki; sicil ve listeye kayıtlı olmayan bilirkişiler hakkında ise bilirkişilik yapmaktan yasaklanma şeklinde disiplin yaptırımlarının uygulanmasına karar verilir (BilK m. 13, I-II; BilY m. 62, II-III; m. 63, II).

Bilirkişilik mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirilen, disiplin soruşturması niteliğindeki yukarıda belirtilen inceleme ve denetimler neticesinde tespit edilen, disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışlarla ilgili olarak, kurallara uymayarak söz konusu olumsuzlukların gerçekleşmesine sebebiyet veren bilirkişilere bilirkişilik mevzuatının öngördüğü yaptırımların uygulanması gerekir.⁶⁰ Disiplin suçu teşkil eden ihlalin gerçekleştiğine kanaat getirilmesi halinde disiplin yaptırımının uygulanmasına karar vermek zorunlu olup, yaptırım uygulanıp uygulanmaması konusunda bölge kurulunun herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.⁶¹ Nitekim, Bilirkişilik Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasında "*Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde sicilden ve listeden çıkarılır*" şeklinde emredici bir ifade kullanılmış; ikinci fıkrasında da "*Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımı uygulanabilir*" hükmüne yer verilerek sadece disiplin cezasının türünü belirleme konusunda kurula takdir yetkisi verilmiştir.

Bilirkişilik sicil ve listelerine kayıtlı olmayan bilirkişilerle ilgili Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI'nın "*Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 12 nci maddenin*

⁶⁰ Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 114.

⁶¹ Selin Ok, "*Bilirkişi Etiği*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Ankara: Çankaya Üniversitesi, 2021), 48.

altıncı fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, 3 üncü maddede belirtilen temel ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulduklarının tespit edilmesi hâlinde, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir.” şeklindeki hükmünde kullanılan “bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir” ifadesinden hareketle, bilirkişilik sicil ve listelerine kayıtlı olmayan bilirkişiler hakkında bölge kurulunun, yaptırım kararı verme veya herhangi bir yaptırım kararı uygulamama konusunda takdir yetkisinin bulunduğu ileri sürülmüştür.⁶² Kanımızca kanun koyucunun böyle bir takdir yetkisi vermiş olması söz konusu olamaz. Söz konusu durumun ifadenin kaleme alınmasındaki özensizlikten kaynaklandığı, bilinçli bir tercih olmadığı düşüncesindeyiz. Her ne kadar ilgili hükmün lafzından hareket edildiğinde, böyle bir takdir yetkisinin verildiği sonucu çıkarılabilir de ilgili kural amaçsal, tarihi ve sistematik yorum yöntemleri çerçevesinde değerlendirildiğinde böyle bir takdir yetkisinin verilmediği sonucuna varılabilmektedir. Bilirkişilik kurumunu disipline etmeyi, bilirkişilik faaliyetlerinin etkin verimli, kaliteli bir şekilde yürütülmesi için kurumsal bir yapı oluşturmayı, bilirkişilik faaliyetlerinin temel ve etik ilkelere uygun bir şekilde yürütülmesini amaçlayan kanun koyucu, geneli bilirkişilik temel ve etik ilkelerinin ihlali şeklindeki fiil ve davranışları disiplin suçu olarak düzenlemiş ve buna aykırı faaliyette bulunan bilirkişileri bütünüyle bilirkişilik sisteminden dışlamayı amaçlamıştır. Bunu sağlayabilmek için ağır bir yaptırım olarak bilirkişilik sicil ve listelerine kayıtlı bilirkişiler için “sicil ve listeden çıkarma”, olmayanlar içinde “bilirkişilikten yasaklama cezası” öngörmüştür. Disiplin suçu teşkil eden fiillerin yaptırımsız bırakılması Kanun’un bilirkişilik sistemini disipline etmek şeklindeki temel amacına aykırı olacaktır. Ayrıca bu durum keyfi birtakım uygulamalara sebebiyet vereceği gibi eşitlik ilkesine aykırı, adalet duygusunu zedeleyen hallerin yaşanmasına da neden olacaktır. Bilirkişilik temel ve etik ilkelerini ihlal ederek disiplin suçu işleyen sicil ve listeye kayıtlı bir bilirkişi doğal olarak disiplin yaptırımı ile karşı karşıya kalırken, aynı benzer fiili sergileyen sicil ve listeye kayıtlı olmayan bir bilirkişinin herhangi bir yaptırım ile karşılaşmaması gibi durumlar ortaya çıkabilecektir. Bilirkişilik Kanunu m. 14, I hükmündeki “bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir” ifadesinin lafzından

⁶²

Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 123.

hareketle, yaptırım uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi verildiği şeklinde, kanımızca yanlış olan birtakım anlamlar çıkarılmasının önlenmesi için, yapılacak bir kanun değişikliğinde söz konusu ifadenin “bilirkişilik yapmaktan yasaklanır” şeklinde değiştirilmesi uygun olacaktır.

Disiplin yaptırımına karar verilmesi bakımından önemli olan disiplin yaptırımını gerektiren bir ihlalin gerçekleşip gerçekleşmediği, gerçekleşmiş ise bunun niteliği ve ağırlığıdır. İhlalin gerçekleştiği, suçun işlendiği dosya kapsamıyla herhangi bir şüphe ve tereddüde yer vermeyecek şekilde sabit olmuşsa, bilirkişilik bölge kurulu disiplin yaptırımının uygulanmasına karar vermek zorundadır. Kurulun bilirkişinin niyet ve kastından hareketle ihlali yaptırımsız bırakma gibi bir yetkisi de bulunmamaktadır. İhlalin niteliği ve ağırlığı, hangi niyet ve kasıtle gerçekleştirildiği ancak uygulanmasına karar verilecek disiplin cezasının türünü ve süresini belirlemede takdir yetkisinin kullanılmasında bir ölçüt olarak dikkate alınabilecektir. Bu çerçevede etik ilke ihlalleri kasıtle gerçekleştirilmişse, bir noktaya kadar tolere edilebilecek daha hafif disiplin cezaları verilebilecektir.⁶³ Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz ilkesi gereği, bilirkişinin uygulanacak yaptırım hakkında bilgi sahibi olmadığını iddia etmesi de yaptırım uygulanmasını engellemeyecektir.⁶⁴

Bilirkişilik bölge kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır (BilK m. 7, V; BilY m. 26, V). Toplam altı üyeden oluşan (BilK m. 7, II-a ve b) bölge kurulu en az dört üye ile toplanabilecek ve en az dört üye ile karar alabileceğinden, en az dört bölge kurulunun olumlu oyu ile bilirkişi hakkında yaptırım uygulanmasına karar verilebilecektir. Kanımızca incelemeci tarafından hazırlanan inceleme raporunda, herhangi bir şahsi görüş ve kanaat belirtilmeden, sadece delillerin toplanması ve tespit işlemlerinin yapılmasıyla yetinildiğinden, inceleme raporunu hazırlayan üye de oylamaya katılabilmeyebilir.

⁶³ Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 449.

⁶⁴ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 67; Ok, “Bilirkişi Etiği,” 50-51.

Aynı fiilden dolayı aynı kanun hükümlerine göre birden fazla disiplin yaptırımının uygulanması mümkün değildir.⁶⁵ Bu nedenle, bilirkişinin disiplin suçu teşkil eden fiili, Bilirkişilik Kanunu'nda suç olarak düzenlenen birden çok hükmün ihlali niteliğinde de olsa bilirkişiye fiili nedeniyle tek bir disiplin cezası uygulanacaktır. Örneğin bilirkişinin raporunu Rehber İlkelerde belirlenen esaslara aykırı olarak hazırlaması, görüşlerini özensiz bir şekilde kaleme alması yetkinlik ve mesleki özen etik ilkesine aykırılık teşkil edebileceği gibi, bu ifadelerin aynı zamanda yanıltıcı olması dürüstlük ve tarafsızlık ilkelerinin de ihlali anlamına gelebilecektir. Bilirkişilik Kanunu'na göre etik ilkelerle bağdaşmayan tutum ve davranışlar da (m. 13, I-c), temel ilkelere aykırı bilirkişilik faaliyetinde bulunulması da (m. 13, I-c) disiplin suçu teşkil ettiği halde (bilirkişinin fiili birden çok aykırılık (disiplinsizlik) hali oluşturduğu halde) bilirkişi hakkında tek bir disiplin cezasının uygulanmasına karar verilecektir. Şüphesiz burada cezanın türü ve süresi belirlenirken, cezanın hafifletilmesi konusunda karar verilirken bilirkişinin fiilinin birden çok disiplinsizlik hali oluşturması durumu da dikkate alınacaktır.

Disiplin cezalarında eşitlik ilkesi gereği, disiplin cezaları bütün kişiler için aynı şekilde uygulanmalı, benzer fiil ve davranışlar aynı disiplin cezası ile cezalandırılmalıdır.⁶⁶ Bu nedenle yaptırım kararı verilirken tesis edilen kararların, bu konudaki geçmiş uygulamalara, emsal kurul kararlarına⁶⁷ uygun olmasına da

⁶⁵ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 155; Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri* (Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2015), 660; Zor, "Ceza Hukuku," 243-244.

⁶⁶ Boz, "Memur Disiplin," 33-34; Günel, "Disiplin Cezaları," 196.

⁶⁷ Bilirkişilik bölge kurulları tarafından verilen yaptırım kararları, Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın "<https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>" uzantılı internet sitesinde, "Bölge Kurulu Karar Arşivi" sekmesi altında, yaptırım türlerine göre kişisel verilerden arındırılarak yayınlanmaktadır. Sitede Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Konya, Sakarya, Samsun, Trabzon, Van Bilirkişilik Bölge Kurullarının vermiş olduğu çeşitli yaptırım kararlarına yer verildiği, bunlar arasında en eski kararın İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 11.10.2017 tarih, 2017/271 sayılı kararı, en yeni tarihli kararın ise İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 18.12.2021 tarih, 2020/689 ve 699 sayılı kararı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca en yeni tarihli

dikkat edilmesi gerekir. Şüphesiz cezaların şahsiliği ilkesi disiplin cezaları bakımından da geçerlidir.⁶⁸ Birden fazla bilirkişinin kurul halinde bilirkişi incelemesi için görevlendirildikleri hallerde, denetim neticesinde disiplin cezası tesis edilirken disiplin suçu teşkil eden fiilin faili olan bilirkişi doğru bir şekilde tespit edilmelidir.⁶⁹

B. Yaptırımların Kanunilik ve Ölçülülük İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Bilirkişilik Kanunu m. 13 hükmünün birinci fıkrasında bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı bilirkişiler tarafından işlenen disiplin suçunun cezası “sicil ve listeden çıkarma” olarak belirlenmiş; aynı hükmün ikinci fıkrasında da bölge kuruluna ihlalin niteliğine göre cezayı hafifleterek “bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma” veya “uyarma” cezası verme konusunda takdir yetkisi tanınmıştır (BilK m. 13, I-II). Bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmayan bilirkişiler tarafından işlenen disiplin suçları için ise Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI hükmünde

karar üzerinden iki yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen daha yeni bir kararın yayınlanmamış olmasının söz konusu süre zarfında herhangi bir ihlal kararı verilmemiş olmasından kaynaklanmış olmasının pek olası görülmediği ifade edilerek kararların sitede düzenli bir şekilde yayınlanmasının karar vericilerin daha dikkatli ve titiz davranması, kararların kamuoyu tarafından da denetlenebilmesi bakımından faydalı olacağı belirtilmiştir (Mustafa Okur, “Bilirkişi Raporunda Taraf Beyanlarının Değerlendirilmesinin, Kayseri Bilirkişilik Bölge Kurulu’nun 2023/38 Disiplin Nolu Kararları Özelinde Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu Açısından İrdelenmesi,” *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19, no. 1 (2024): 142-143, dn. 58). Yaptırım kararlarının düzenli bir şekilde yayınlanması, bilirkişilik bölge kurullarının birbirlerinin emsal kararlarına ulaşabilmeleri açısından da yararlı olacaktır.

⁶⁸ Günal, “Disiplin Cezaları,” 196; Zor, “Ceza Hukuku,” 236.

⁶⁹ “raporun hazırlanmasında gecikilen süre dikkate alındığında kabul edilebilir mahiyette olmadıkları, incelenen evrak içeriği dikkate alındığında somut olayda yaşanan gecikmeden bilirkişilervein kusurlarının bulunmadığı, gecikmenin bilirkişi’un eylemlerinden kaynaklandığı kanaatine varılmış, bu aşamada bilirkişinin sicil ve listeden çıkarılması yaptırımının ağır bir yaptırım olacağı değerlendirilmekte dosya kapsamı dikkate alınarak bilirkişi’un 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/2 maddesi gereğince hakkında 6 ay süre ile geçici olarak bilirkişi listesinden çıkarılmasına karar verilmesi gerektiği, gecikmeden dolayı açıklandığı şekilde sorumlu tutulamayacak olan bilirkişilerve hakkında ise her hangi bir yaptırım uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi gerektiğine” (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/15, 17.01.2019, erişim tarihi, Şubat 10, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

“bilirkişilik yapmaktan yasaklanma” şeklinde tek bir disiplin cezası öngörülmüştür. Söz konusu disiplin cezaları aşağıda kanunilik ve ölçülülük ilkeleri açısından değerlendirilmiştir.

1. Kanunilik İlkesi Açısından Değerlendirme

Disiplin cezası uygulanmasına karar verilmesi bir idari işlem niteliğindedir.⁷⁰ Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında “*İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.*” şeklinde ifade edilen idarenin kanuniliği ilkesine göre, idarenin yapmış olduğu işlemlerin kanuna dayanması ve tüm işlemlerinin kanuna uygun olması gerekir.⁷¹ Anayasanın 38. maddesinde “(1) *Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. (3) Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*” şeklinde düzenlenen suç ve cezaların kanuniliği ilkesi disiplin cezaları bakımından da geçerlidir.⁷² Söz konusu ilke, hukuk devleti ilkesini ceza hukuku alanında somutlaştıran, keyfi ve aşırı müdahalelere karşı koruma sağlayan temel bir ilke niteliğindedir.⁷³ Suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin, “suç ve cezanın sadece kanunla konulması”, “belirlilik”, “kıyas yasağı” gibi alt ilkeleri bulunmaktadır.⁷⁴

Bilirkişilerin disiplin suç ve cezaları Bilirkişilik Kanunu'nun 13 ve 14. maddelerinde düzenlendiğinden, suç ve cezanın kanunla konulması alt ilkesine uygun hareket edildiği söylenebilir. Bilirkişilik Kanunu'nda düzenlenen aşağıda incelenecek disiplin cezaları dışında başka bir cezanın tesis edilmesi mümkün

⁷⁰ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 141; Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 451; Zor, “Ceza Hukuku,” 246.

⁷¹ Zor, “Ceza Hukuku,” 211.

⁷² Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 80-81; Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 119-121; Emin Hüseyinoğlu, “Yargı Kararları Işığında Disiplin Hukukunda Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 158 (2022): 106.

⁷³ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2014), 80.

⁷⁴ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 81; Hüseyinoğlu, “Yargı Kararları,” 105.

olmayıp, böyle bir durum idarenin kanuniliği ile suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacaktır.

Türk Ceza Kanunu m. 2, III'ün "*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz*" şeklindeki açık hükmü gereği, ceza hukukunda kıyas yasağı söz konusudur. Disiplin hukukunda kıyas yasağı ceza hukukunda olduğu kadar katı uygulanmamakta, açık kanuni düzenlemeler⁷⁵ çerçevesinde kıyas yoluyla yeni disiplin suçu oluşturulabileceği kabul edilmektedir.⁷⁶ Buna karşılık disiplin hukukunda da kıyas yoluyla yeni bir disiplin cezası getirilemeyeceği genel kabul görmektedir.⁷⁷ Kıyas yasağı kişileri, idarenin ve yargının keyfi uygulamalarına karşı koruma gibi önemli bir işlevi yerine getirmekte olup, kıyas yoluyla yeni bir disiplin cezası oluşturulması mümkün değildir. Suç ve ceza tanımlarının, açık, anlaşılır, net bir şekilde yapılmasını öngören belirlilik ilkesi de disiplin suçu işleyen kişilerin karşı karşıya kalacakları yaptırımların önceden belli olmasını gerektirmektedir.⁷⁸

Bilirkişilik Kanunu m. 13, II'de "*...ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımı uygulanabilir*" hükmü yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi

⁷⁵ Kıyas yoluyla disiplin suçu oluşturma yetkisi tanıyan hükümlere örnek olarak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 125, IV'ün "*Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir*" hükmü; Yükseköğretim Kanunu m. 53/D, V'in "*Bu Kanunda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiillere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer fiilleri işleyenlere de hangi disiplin fiiline benzediği belirtilerek aynı türden disiplin cezaları verilir*" hükmü gösterilebilir. Bilirkişilik Kanunu'nda kıyasa izin veren herhangi bir hükme yer verilmediğinden, kıyas yoluyla yeni bir disiplin suçu oluşturulması mümkün değildir.

⁷⁶ bkz. Hüseyinoğlu, "Yargı Kararları," 117-119; Zor, "Ceza Hukuku," 216.

⁷⁷ Boz, "Memur Disiplin," 22; Gözler ve Kaplan, *İdare Hukuku*, 659; Günal, "Disiplin Cezaları," 195; Hüseyinoğlu, "Yargı Kararları," 120; Zor, "Ceza Hukuku," 216, 219.

⁷⁸ Hüseyinoğlu, "Yargı Kararları," 113-114.

kararlarından⁷⁹ hareketle Bilirkişilik Kanunu m. 13, II'deki "İhlalin niteliği" kavramının bilirkişilerin hangi fiiline karşılık hangi disiplin cezasının verileceğini öngörebilmelerine olanak vermediği, bilirkişilerin hangi fiillerine karşılık hangi yaptırımların uygulanacağını açık ve kesin bir şekilde öngörebilmelerinin mümkün olmadığı, bu yönüyle düzenlemenin suç ve cezada kanunilik ilkesine aykırılığının düşünülebileceği ifade edilmiştir.⁸⁰ Bilirkişilik Kanunu 13. madde hükmünün suç ve cezada kanunilik ilkesi bakımından Anayasa'ya aykırı olmadığı kanısındayız. Kanun koyucu bilirkişilik temel ve etik ilkelerine uygun bir şekilde bilirkişilik faaliyetlerinin yürütülmesini bilirkişiliğin olmazsa olmaz şartı olarak görmüş, temel ve etik ilkelere aykırılığı disiplin suçu olarak düzenleyerek "sicil ve listeden çıkarma" "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" şeklindeki disiplin cezaları ile de temel ve etik ilkelere riayet etmeyen bilirkişileri haklarında yürütülecek disiplin soruşturması süreci sonunda bütünüyle bilirkişilik sisteminden çıkarmayı amaçlamıştır. Ancak somut olayın özelliğine göre çok hafif olarak değerlendirilebilecek bazı bilirkişilik temel ve etik ilke ihlali durumlarının da olabileceğini dikkate alarak ihlalin niteliğine göre cezanın hafifletilmesine, kanımızca isabetli bir şekilde imkân vermiştir. Suç ve cezanın kanuniliği ilkesi kişilerin hangi fiillerinin suç oluşturduğunun ve hangi cezaların öngörüldüğünün kanun metninden açık bir şekilde anlaşılabilmesini gerektirir.⁸¹ Konuyla ilgili dağınık şekilde düzenlenen hükümlerden, disiplin suçu olarak belirlenen fiillerin cezasının sicil ve listeden çıkarma yaptırımı olduğu ve fakat takdir yetkisi kapsamında daha hafif bir cezanın da tesis edilebileceği rahatlıkla anlaşılabilir. Kaldı ki bilirkişilik temel eğitimine katılarak sicil ve listeye kaydolan, bilirkişilik temel ve etik ilkelerine uygun bir şekilde bilirkişilik

⁷⁹ "Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan 'suçta ve cezada kanunilik' ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir...kanun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiille hangi hukuksal yaptırımın sağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir" (AYM, E.2016/182, K.2017/111, 14.06.2017, Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 120).

⁸⁰ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 119-122.

⁸¹ Artuk vd., Ceza Hukuku Genel Hükümler, 163.

faaliyetinde bulunacağı konusunda yemin ederek⁸² göreve başlayan bilirkişiler, bilirkişilik mevzuatına aykırı fiillerinin hangi yaptırımları doğuracağını çok daha rahat bir şekilde öngörebileceklerdir. Gerek suç ve cezaların kanuniliği gerekse hukuki güvenlik ilkesi gereği önemli olan kişilere hangi disiplin cezalarının verilebileceğinin herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde düzenlenmesidir.⁸³ Bu yönüyle söz konusu düzenlemenin ve düzenleme ile tanınan geniş takdir yetkisinin kanunilik ilkesine aykırı olmadığı, ancak, disiplin suçu teşkil eden fiillerin ve bunların karşılığı olarak öngörülen yaptırımların bağımsız bir madde şeklinde düzenlenmesinin daha uygun olacağı ve anlaşılabilirliği kolaylaştıracağı kanısındayız.

2. Ölçülülük İlkesi Açısından Değerlendirme

Ölçülülük ilkesi, ulaşılmak istenilen amaç ile bu amaca ulaşmak için kullanılan araç arasında ölçülü bir orantının bulunmasını gerektirir.⁸⁴ Bilirkişilik Kanunu'nun 13. maddesinde disiplin cezası teşkil eden fiillerin ağırlığına uygun bir kademelendirme yapılmaması nedeniyle, ölçülülük ilkesi açısından hükmün Anayasa'ya aykırı olduğunun söylenebileceği ifade edilmiştir.⁸⁵ Bu görüşe katılmıyoruz. Şöyle ki, Bilirkişilik Kanunu m. 13, I'de disiplin suçu olarak düzenlenen bütün fiillerin yaptırımı olarak sicil ve listeden çıkarma cezası öngörülmüşse de Bilirkişilik Kanunu m. 13, II hükmü ile tanınan takdir yetkisi ile

⁸² Bilirkişilik listelerine kayıtlı bilirkişiler bilirkişilik bölge kurulu veya bulunduğu yer il adli yargı adalet komisyonu huzurunda, listelere kayıtlı olmayan bilirkişiler ise bilirkişilik görevlendirmesini yapan yargı organı huzurunda "*Bilirkişilik görevimi sadakat ve özenle, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsız ve objektif bir biçimde yerine getireceğime, namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ederim*" şeklinde yemin ederek bilirkişilik faaliyetinde bulunmaya başlamaktadır (HMK m. 271, I-II). Yemin bilirkişinin görevini sadakatle yerine getirme yükümlülüğünün ayrılmaz bir parçasını teşkil etmekte olup, bilirkişinin tarafsızlığını, objektifliğini, doğruyu söyleme ödevini pekiştirici bir işlevi yerine getirir [Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanun Şerhi*, Cilt 3 (Ankara: Yetkin Yayınları, 2017), 2781].

⁸³ Zor, "Ceza Hukuku," 217.

⁸⁴ Yüksel Metin, *Ölçülülük İlkesi Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002), 26-36.

⁸⁵ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 106-107.

söz konusu cezanın hafifletilmesi ve uyarma ya da bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma şeklide alt cezaların verilmesi imkânı sağlanmıştır. Disiplin cezaları bakımından üç kademe söz konusu olduğu gibi, geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımının farklı sürelerin belirlenmesi şeklinde kendi içinde de derecelendirilmesi mümkündür.

Bilirkişilik Kanunu m. 13, I'de disiplin suçu olarak düzenlenen fiillere bakıldığında genelinin bilirkişilik temel ve etik ilkelerinin ihlali niteliğindeki fiil ve davranışlara ilişkin olduğu görülmekte, temel ve etik ilkelerinin bilirkişilik faaliyetlerindeki önemine binaen de söz konusu ilkelerin ihlalinin disiplin suçu olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Getirilen düzenleme ile cezanın hafifletilerek alt düzeydeki cezaları uygulama konusunda bölge kuruluna tanınan takdir yetkisinin ölçülülük ilkesine uygun bir şekilde kullanılması ile somut olayın özelliğine uygun, ihlalin ağırlığı ile orantılı cezaların uygulanması ve böylelikle cezaların kademelendirilmesi sağlanabilecektir. Uygulamada çok farklı durumların yaşanması söz konusu olabileceğinden kazuistik bir yöntem yerine somut olayın özelliğine göre cezanın türünü belirlemede geniş bir takdir yetkisi tanınması yerinde olmuştur. Söz konusu düzenleme tarzının kanunun temel felsefesi ve amacına uygun olduğu düşüncesindeyiz. Buna karşılık bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmayan bilirkişiler için Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI hükmünde öngörülen "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" yaptırımı için aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Zira burada herhangi bir takdir yetkisi tanınmayarak tek bir yaptırım türünün belirlenmiş olması, suç ve ceza arasında makul bir dengenin sağlanmasına engel olacağından, hakkaniyete ve ölçülülük ilkesine aykırı durumlar yaşanabilecektir.⁸⁶

Bilirkişilik Kanunu m. 13, II'ye göre takdir yetkisi kullanılarak disiplin cezasının türü belirlenirken ölçülülük ilkesi çerçevesinde suç ve ceza arasında makul bir denge kurulmalı; disiplin suçu teşkil eden fiilin ağırlığı, fiilin bilirkişilik sisteminin işleyiş ve düzenini hangi ölçüde olumsuz etkilediği dikkate alınarak, takdir yetkisinin sınırları içerisinde, gerekçeli bir şekilde cezanın türü tayin

⁸⁶ Bkz. aşağı II, C, 4'te yapılan açıklamalar.

edilmelidir.⁸⁷ Somut olayın özelliği, ihlalin niteliği, ağırlık derecesi, bilirkişinin uzmanlığı, mevzuata aykırılıklardaki niyet ve kastı, daha önce gerçekleştirmiş olduğu bilirkişilik faaliyetleri ve bu kapsamda performans ve disiplin kayıtları, tekerrür hali dikkate alınmalıdır.⁸⁸ Disiplin suçunun tekerrürü halinde, daha önce tesis edilen disiplin cezasından bir derece daha ağır verilmesi suretiyle disiplini bozan fiil ve davranışlarda ısrar eden bilirkişinin cezalandırılması uygun olur. Daha önce uyarma cezası verilmişse, tekerrür halinde geçici olarak sicil ve listeden çıkarma cezası verilebilir. Yine daha önce geçici olarak sicil ve listeden çıkarma cezası verilmişse tekerrür halinde geçici uzaklaştırma cezasının süresi artırılabilir. Geçici uzaklaştırma cezası en fazla bir yıla kadar verilebildiğinden, takdir yetkisinin geçici uzaklaştırma cezası verilmesi yönünde kullanıldığı hallerde somut olayın özelliğine göre bir hafta, iki hafta, bir ay gibi kısa süreli cezalardan başlamak ve tekerrür halinde bu süreyi artırmak şeklinde bir yöntem izlenebilir. Bu noktada daha önce kesinleşen cezalar dikkate alınmalı, masumiyet karinesi gereği henüz kesinleşmemiş cezalar ise dikkate alınmamalıdır.⁸⁹

C. Yaptırım Türleri

Bilirkişilik Kanunu'nda sicil ve listeye kayıtlı bilirkişiler için öngörülen "sicil ve listeden çıkarma", "bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma", "uyarma" cezası şeklinde, sicil ve listeye kayıtlı olmayan bilirkişiler için öngörülen "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" cezası şeklinde dört yaptırım türü bulunmaktadır.

1. Sicil ve Listedene Çıkarma Cezası

Bilirkişilik Kanunu m. 13, I'de bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı bir bilirkişi tarafından işlenen disiplin suçunun cezası "sicil ve listeden çıkarma" olarak belirlenmiştir. Bilirkişilik Kanunu'ndaki en ağır disiplin cezası sicil ve listeden

⁸⁷ Boz, "Memur Disiplin," 24; Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 105-106; Gözler ve Kaplan, *İdare Hukuku*, 660.

⁸⁸ Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik*, 142; Tanrıver, *Medenî Usûl*, 1081; Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 449.

⁸⁹ Zor, "Ceza Hukuku," 226.

çıkarma cezasıdır. Bilirkişilik Kanunu m. 13, II ve Bilirkişilik Yönetmeliği m. 62, III hükmünde “ihlalin niteliğine göre” sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma cezasının uygulanabileceği belirtilmiştir. Böylece bölge kuruluna disiplin suçu işleyen bilirkişiye verilecek disiplin cezasının hafifletilerek, sicil ve listeden çıkarma cezası yerine geçici süreyle listeden çıkarma veya uyarma cezası verilmesi konusunda takdir yetkisi tanınmıştır.⁹⁰

Uygulamada genellikle bilirkişilere verilen sicil ve listeden çıkarma cezaları hafifletilmekte ve alt ceza olarak öncelikle uyarma, sonrasında da geçici süreyle sicil ve listeden çıkarma cezaları verilmektedir. Buna karşılık, daha önce alt ceza olarak geçici süreyle sicil ve listeden çıkarma cezalarının verildiği,⁹¹ iddiaların niteliğinin önemli olduğu,⁹² ağır ihlallerin olduğu,⁹³ sayısal olarak ihlalin fazla

⁹⁰ Öğretide kurula sınırları belirlenmemiş bir takdir yetkisi tanınmasının hukuki belirlilik ilkesi açısından Anayasa’ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür (bkz. Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 115).

⁹¹ “...bilirkişi’in, dosyayı, eklerini ve raporunu yasal süreler içerisinde mahkemeye teslim etmeyerek bu şekilde üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmediği ve yargılamaların sürüncemede kalmasına neden olduğu anlaşılma, hakkında daha önce Bilirkişilik Bölge Kurulumuzca verilen kararlar da göz önünde bulundurularak, bilirkişi’in, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 13/1 ve 13/1-b maddeleri gereğince bilirkişilik sicilinden ve Bilirkişilik Bölge Kurulumuzca oluşturulan bilirkişi listesinden ÇIKARILMASINA” (Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2020/98, 08.07.2020, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

⁹² “...söz konusu iddiaların niteliği ile önem ve mahiyeti dikkate alındığında bu aşamada bilirkişilik görevini yürütmesinin ileride telafisi güç veya imkansız zararlara neden olabileceği sonuç ve vicdani kanaatine varılarak, bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılmasına dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir” (Sakarya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2021/30, 28.01.2021, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

⁹³ “...eylemin Bilirkişilik Yönetmeliği’nin 10. Maddesinde düzenlenen saygınlık ve güven ve 12. Maddesinde düzenlenen menfaat elde etme yaşağı ilkelerinin ağır biçimde ihlali niteliğinde olduğu sonuç ve kanaatine varılmakla, ihlale konu eylemin niteliğine göre 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 13/1-c maddesi uyarınca sicil ve listeden çıkarılmasına” (İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2021/63, 22.01.2021, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

olduğu,⁹⁴ herhangi bir savunmanın verilmediği⁹⁵ gibi hallerde ise bilirkişi hakkında en ağır ceza olarak sicil ve listeden çıkarma cezası uygulanmaktadır.

2. Geçici Olarak Listedenden Çıkarma Cezası

Geçici olarak listeden çıkarma cezası, en ağır ceza olan sicil ve listeden çıkarma cezası ile en hafif ceza olan uyarma cezası arasındaki ceza türüdür. Geçici olarak listeden çıkarma cezası, genellikle, bilirkişiye daha önce uyarma cezası verilen haller,⁹⁶ daha kısa süreli geçici olarak listeden çıkarma cezası verilen

⁹⁴ "...bilirkişinin kendi savunmasında da kabul ettiği şekilde Kurulumuzca tespiti yapılan 78 dosya da dahil olmak üzere bu kural ihlalini defalarca ihlal ettiği görüldüğünden hakkında aynı maddenin 2. Fıkrasının uygulanmasına gerek bulunmadığı ve..... 6754 sayılı Kanununun 13/1-c maddesi uyarınca bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılmasına karar verilmesi gerektiği kanaatine varılarak" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2020/87, 20.02.2020, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

"...ile bilirkişilik temel ve etik ilkelerine aykırılığın birden çok tekrarlanması, ilgilinin hazırlamış olduğu raporların hükme esas alınacak mahiyette bulunmadığından tekrar rapor aldırılması nedeniyle yargılamaların sürüncemede kalmasına sebebiyet verilmesi, dosya kapsamı ve ihlal edilen kuralın niteliğine göre Bilirkişilik Kanununun 13/2 maddesindeki sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımının uygulanmayarak, takdiren 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/1.c ve ç maddeleri gereğince bilirkişi'ın, Konya Bilirkişilik Bölge Kurulu listesinden ve bilirkişilik sicilinden çıkarılmasına karar vermek gerektiği" (Konya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2021/146, 29.01.2021, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

⁹⁵ "...Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi" hükmü gereğince İŞLEM YAPILMASINA ve İZMİR BÖLGE BİLİRKİŞİ SİCİL VE LİSTESİNDEN ÇIKARILMASINA, 2-) 6754 sayılı Kanun'un 13/2. maddesinde geçen; "Birinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen hâllerde ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma yaptırımı uygulanabilir" hükmünün uygulanmasına ilgilinin herhangi bir savunma vermemesi ve takdir hakkına istinaden YER OLMADIĞINA" (İzmir Bilirkişilik Bölge Kurulu, K. 2021/160, 23.03.2021, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

⁹⁶ "...uyarı disiplin cezası verildiği, ilgili hakkında aynı şikayetin geldiği görülmekle bilirkişi 'in liste ve sicilden sürekli çıkarılma yerine bu seferlik Bilirkişilik Kanunu 13/1-b, 13/2 maddeleri, Bilirkişilik Kanun Yönetmeliği'nin 48/1-b, 62/2 ve 3 maddeleri gereğince 6 ay süre ile geçici olarak listeden ve sicilden ÇIKARILMASINA" (Adana Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/336, 11.10.2019, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

haller⁹⁷ ile disiplin suçunun ilk kez işlenmesinde bilirkişiye uyarma cezası verilmesinin somut olayın özelliğine göre hafif kalacağı hallerde⁹⁸ verilmektedir.

Geçici olarak listeden çıkarma cezası bir yıla kadar verilebilmektedir (BilK m. 13, II). Uygulamada bölge kurulları tarafından geçici uzaklaştırma cezası verilirken takdir yetkileri dahilinde bir aylık, iki aylık, üç aylık, altı aylık, bir yıllık sürelerle geçici olarak listeden çıkarma cezası verildiği, sürelerin belirlenmesinde,

⁹⁷ “...daha önce Bilirkişilik Bölge Kurulumuzun 28/06/2019 tarih, 2019/23 toplantı, 2019/166 karar nolu kararı ile Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu bilirkişi listesinden 1 (Bir Ay) süre ile geçici olarak çıkarılmasına dair verilen kararda göz önünde bulundurularak, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/1-c ve 13/2 maddeleri gereğince, Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu bilirkişi listesinden 3 (Üç) ay süre ile GEÇİCİ OLARAK ÇIKARILMASINA” (Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K. 2020/108, 16.07.2020, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

⁹⁸ “...dosyaların iade sürecindeki gecikmenin uzunluğu ve ihlalin ağırlığı nedeniyle en alt düzeydeki “uyarma” disiplin yaptırımının da yetersiz kalacağı değerlendirildiğinden; disiplin yaptırımlarındaki “ölçülülük” ve “yaptırımın eylem ile orantılılığı” ilkeleri uyarınca adı geçen bilirkişi hakkında ihlallerin niteliğine göre takdiren 3 (üç) ay süreyle bilirkişilik listesinden ve sicilden geçici olarak çıkarılmasına karar verilmiştir” (Diyarbakır Bilirkişilik Bölge Kurul, K.2020/94, 02.09.2020, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

“...Bilirkişiye atfedilen bu davranışın 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 13/1.b ve c maddeleri gereğince bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma yaptırımını gerektirdiği, ancak dosya kapsamı ve ihlal edilen kuralın niteliği, ilgili hakkında önceden herhangi bir disiplin cezasının bulunmaması hususları dikkate alınarak “bilirkişilikten çıkarma” yaptırımının bu aşamada ağır bir yaptırım olacağı değerlendirildiğinden sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine adı geçen bilirkişi hakkında 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/2. maddesi gereğince taktiren 3 ay süreyle geçici olarak Konya Bilirkişilik Bölge Kurulu listesinden çıkarılması yaptırımının yeterli olacağı kanaatine varılmış” (Konya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K. 2020/42, 03.07.2020, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

“...bilirkişinin kanuni bir sebep olmadan görevi kabul yükümlülüğüne aykırı davranışının sübuta ermiş olması nedeniyle, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun m. 13(1)-b, 13(2) ve Bilirkişi Yönetmeliği’nin m. 48(1)-b ve 48(2) hükümleri gözetilerek, ihlalin niteliğine göre sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine ilgilinin takdiren 6 (altı) aylık süreyle bilirkişilik listesinden geçici olarak çıkarılmasına karar vermek gerekmiştir” (Diyarbakır Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2020/14, 12.03.2020, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

daha önce verilen uyarma cezaları,⁹⁹ somut olayın özellikleri,¹⁰⁰ ihlalin niteliği ve sayısı¹⁰¹ gibi hususlar ile bilirkişi raporunun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi suçunda (BilK m. 13, I-b) gecikilen sürenin¹⁰² dikkate alındığı görülmektedir.

3. Uyarma Cezası

Bilirkişi hakkında verilebilecek en hafif ceza, manevi nitelikte bir ceza olan uyarma cezasıdır.¹⁰³ Ölçülülük ilkesi gereği disiplin suçu teşkil eden fiil ve davranışın niteliği ve ağırlığı dikkate alınarak, bununla orantılı bir cezanın verilmesi gerektiğinden, somut olayın özelliği daha ağır bir ceza verilmesini

⁹⁹ “bilirkişinin Kurulumuzun 25/09/2020 Tarih ve 2020/9 Toplantı- 2020/141 Karar sayılı kararıyla hakkında uyarma yaptırımı uygulanmasına karar verildiği, dikkate alındığında, bilirkişi hakkında yeniden uyarma yaptırımı uygulanmasının yetersiz kalacağı, sicil den ve listeden çıkarma yaptırımının ise ağır olacağı kanaatine varılmakla, alt sınırdan uzaklaşarak, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/1-c ve 2 maddeleri gereğince bilirkişi’ün, taktiren 1 (Bir) Ay süreyle Kurulumuz bilirkişi listesinden geçici olarak çıkarılmasına” (Gaziantep Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2021/79, 19.03.2021, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰⁰ “bilirkişinin daha önce de geç rapor sunmuş olması nedeniyle Kurulumuz kararı ile yaptırma maruz kalması ile dosya kapsamı dikkate alınarak hakkında 6 (ALTI) ay süre ile geçici olarak bilirkişi listesinden çıkarılmalarına yönelik aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.” (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/624, 26.04.2019, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰¹ “...sicilden ve listeden çıkarma yaptırımı yerine adı geçen bilirkişi hakkında iki ayrı dosyada raporun belirlenen sürede içinde verilmemesi kuralını ihlal ettiği de dikkate alınarak 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/2. maddesi gereğince taktiren 5 ay süreyle geçici olarak Konya Bilirkişilik Bölge Kurulu listesinden çıkarılma yaptırımının yeterli olacağı kanaatine varılmış” (Konya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K. 2019/50, 17.05.2019, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

“...bilirkişinin savunması ve ihlalin niteliğine göre 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 13/1-c Maddesi yollamasıyla 13/2. Maddesi uyarınca 6 ay süre ile geçici olarak bilirkişi listesinden çıkarılmasına” (İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/94, 22.02.2019, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰² “bilirkişilikten çıkarma” yaptırımının bu aşamada ağır bir yaptırım olacağı, aynı Kanunun 13/2 maddesi uyarınca bu yaptırım yerine dosya kapsamı, rapor hazırlanmasında gecikilen süre dikkate alınarak 6754 sayılı Kanunun 13/2 maddesi uyarınca 2 (İKİ) ay süre ile geçici olarak bilirkişilik listesinden çıkarılması” (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2020/115, 12.03.2020, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰³ Günal, “Disiplin Cezaları”, 192.

gerektirmedikçe, bilirkişi tarafından ilk kez disiplin suçu işlendiğinde bilirkişiye uyarma cezası verilmesi yerinde olacaktır.

Uygulamada, bilirkişilik bölge kurulları tarafından, daha önce herhangi bir disiplin cezasının alınmadığı,¹⁰⁴ savunmaya itibar edildiği,¹⁰⁵ ağır bir ihlalin söz konusu olmadığı,¹⁰⁶ mevzuata uygun bilirkişilik görevlendirilmesinin

¹⁰⁴ "...ancak Bilirkişilik Kanununun 13/2 maddesinde eylemin niteliğine göre sicilden kalıcı çıkarma yaptırımı yerine uyarma veya 1 yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik listesinden çıkarma kararı verilebileceğinin düzenlenmesi gözetilerek, ilgilinin daha önce disiplin yaptırımına maruz kalmayışı ve ihlalin niteliği dikkate alınarak ilgili hakkında uyarma cezası verilmesinin hakkaniyete uygun olacağı değerlendirilmiştir" (Samsun Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2021/205, 20.09.2021, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰⁵ "...ilgilinin savunma dilekçesi ekinde sunduğu sağlık raporuna göre süreçte ameliyat olarak 2 ay istirahat kullandığı, ameliyat öncesi dönemde de rahatsızlığının bulunacağı hayatın olağan akışına göre söz konusu olacağından kendisine verilecek disiplin cezasının daha alt bir yaptırıma dönüştürülerek bu seferlik ilgilinin uyarma cezasıyla cezalandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir" (Samsun Bilirkişilik Bölge Kurulu, K. 2019/143, 22.03.2019, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰⁶ "...Kanunlarda yer alan kurallar uygulanmak için mevzuata kazandırılmış olup, "kanun maddesi zaten uygulanmıyor veya uzun yıllardır uygulanmadı veya mahkemelerde bu şekilde kabul ediliyor" şeklindeki gerekçenin yapılan kural ihlaline mazeret olarak gösterilemeyeceği, yukarıda da belirtildiği şekilde 6754 sayılı Kanununun mevzuata kazandırılması amacının esas olarak bu tür hatalı işlemleri engellemek olduğu, ihlal edilen kuralın niteliği ve sonucu ile dosya kapsamı dikkate alındığında "bilirkişilikten çıkarma" yaptırımının bu aşamada ağır bir yaptırım olacağı, aynı Kanununun 13/2 maddesi uyarınca bu yaptırım yerine dosya kapsamı, ihlal edilen kuralın niteliği ve bilirkişilerin savunması dikkate alınarak "uyarma" yaptırımının yeterli olacağı kanaatine varılarak aşağıdaki şekilde karar verilmiştir" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/1082, 19.12.2019, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

yapılmadığı,¹⁰⁷ yapılan ihlallerin tekrarlanmayacağı kanaatinin oluştuğu¹⁰⁸ gibi hallerde, genellikle en hafif ceza olarak uyarma cezası verilmektedir.

4. Bilirkişilik Yapmaktan Yasaklanma Cezası

Bilirkişilik faaliyetinde bulunulabilmesi için kural olarak bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmak gerekmektedir. İki istisnai halde bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olunmadığı halde bilirkişilik faaliyetinde bulunulabilmesi mümkündür. Birincisi bilgisine başvurulacak uzmanlık alanında bilirkişi bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişiliğe kabul şartlarını taşıyanlar arasından görevlendirme yapılabilmektedir (BilK m. 12, VI; BilY m. 50, IV¹⁰⁹). İkincisi de muafiyet

¹⁰⁷ "...dosya kapsamı ile bilirkişi atamaya yetkili makamca mevzuata uygun görevlendirme yapılmaması gibi hafifletici nedenler dikkate alınarak bilirkişilerin 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 13/1-b,2. maddesi uyarınca UYARILMALARINA karar verilmesinin yeterli olacağı kanaatine varılmış" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/79, 14.03.2019, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

"...her ne kadar 6754 sayılı Kanununun 13. Maddesindeki temel yaptırım "BİLİRKİŞİLİK SİCİLİ VE LİSTESİNDEN ÇIKARMA" yaptırımı ise de, dosyanın kapsamı, bilirkişi görevlendirmeye yetkili makamca mevzuata uygun görevlendirme yapılmamış olması ve bilirkişi raporunun niteliği dikkate alınarak bilirkişi hakkında aynı maddenin 2. Fıkrası gereğince UYARMA yaptırımının yeterli olacağı kanaatine varılmış" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/1083, 19.12.2019, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰⁸ "...mercilerinin de hatalı uygulamalarının bulunması, bilirkişilik sisteminin henüz tam olarak anlaşılammış olması ve yapılan ihlallerin tekrarlanmayacağı düşünceleriyle 6754 S.K.'un 13/1-2 maddesi de gözetilerek ilgili hakkında UYARMA cezasının verilmesinin hakkaniyete uygun olacağı" (Samsun Bilirkişilik Bölge Kurul, K.2020/275, 30.10.2020, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹⁰⁹ Bilirkişilik Yönetmeliği m. 50, IV'e göre "Bölge kurulunun hazırladığı listede bilgisine başvurulacak uzmanlık alanında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bölge kurullarının listelerinden, burada da bulunmaması halinde listelerin dışından bilirkişiliğe kabul şartlarını haiz kişiler arasından görevlendirme yapılabilir. Listelerin dışından görevlendirilen bilirkişiler, bölge kuruluna bildirilir. Liste dışından görevlendirilen bilirkişinin, bilirkişilik yapma şartlarını taşımadığının bölge kurulu tarafından tespiti halinde, bu kişi UYAP'a kaydedilmez ve durum görevlendirmeyi yapan mercie bildirilir."

listesinde¹¹⁰ kayıtlı olan bilirkişiler, bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmadıkları halde bilirkişilik faaliyetinde bulunabilmektedirler.

Disiplin suçunun bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmayan bir bilirkişi tarafından işlenmesi halinde, tek bir yaptırım türü olarak Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI'da "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" cezası öngörülmüştür. Söz konusu düzenleme şu şekildedir: "*Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 12 nci maddenin altıncı fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, 3 üncü maddede belirtilen temel ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulduklarının tespit edilmesi hâlinde, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir*".¹¹¹ Bilirkişilik yapmaktan yasaklanma cezaları, yaptırım kararının Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından ilan edilmesi (BiLY m. 62, IV, c. 2) ve bilirkişinin UYAP sistemindeki kaydının pasif hale getirilmesi suretiyle uygulanır (BiLY m. 63, III).

Öğretide bir görüşe göre her ne kadar Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI'de tek bir yaptırım türü öngörülmüşse de etik ilke ihlali doğrudan mutlak bir şekilde bilirkişilik yapmaktan yasaklanmayı gerektirmediğinden, bölge kurulunun, sicil ve listeye kayıtlı olmayan kişiler bakımından da uyarma veya geçici süre bilirkişilikten yasaklanma şeklinde bir yaptırıma da karar verebilmesi

¹¹⁰ "Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve görevleri" başlıklı Bilirkişilik Kanunu m. 6, I-e: "*Alanlarındaki uzmanlıkları ve bilimsel yeterliliklerini dikkate alarak bilirkişilik temel eğitiminden veya listeye kaydolmaktan muaf tutulacaklara ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu kişilerin listesini oluşturmak ve yayımlamak.*"

"Muafiyet listesi" başlıklı Bilirkişilik Yönetmeliği m. 47: "*Muafiyet listesi, Daire Başkanlığınca oluşturulan ve alanlarındaki uzmanlıkları ve bilimsel yeterlilikleri dikkate alınarak, sicile ve listeye kaydolmaktan muaf tutulanların yer aldığı listedir.*"

¹¹¹ Bilirkişilik Yönetmeliği m. 62, IV: "*Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 50 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, temel ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulduklarının tespit edilmesi hâlinde, görevlendirmeyi yapan merciin yetki çevresinde bulunan bölge kurulu tarafından resen veya başvuru üzerine denetim ve incelemeye tabi tutularak, bölge kurulu kararı ile bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir. Bu karar, ilan edilmek üzere Daire Başkanlığına bildirilir.*" Bu düzenlemeye göre bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmayan bilirkişiler hakkında denetim yapma ve disiplin yaptırımı uygulama konusunda yetkili bölge kurulu, bilirkişilik görevlendirmesini yapan yargı organının bağlı bulunduğu bilirkişilik bölge kuruludur.

mümkündür.¹¹² Bilirkişilik bölge kurulları tarafından, Bilirkişilik Kanunu m. 13 hükmünün kıyasen uygulanması suretiyle bu yönde verilen kararlar bulunmaktadır.¹¹³

Başka bir görüşe göre ise, Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI'daki "bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir" şeklinde emredici olmayan bir ifade kullanıldığından, bilirkişilik sicil ve listelerine kayıtlı olmayan bilirkişiler hakkında bölge kurulunun, yaptırım kararı verme veya herhangi bir yaptırım kararı uygulamama konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır.¹¹⁴ Bu görüşe göre takdir yetkisi yaptırım uygulama yönünde kullanılırsa tek bir yaptırım olarak öngörülen bilirkişilik

¹¹² Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 450.

¹¹³ "...6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 14/6. Maddesinin uygulanarak "bilirkişilikten yasaklama" kararı verilmesi gerekmekte ise de, dosya kapsamı ve ihlal edilen kuralın niteliği dikkate alındığında yasaklama (süresiz) kararının bu aşamada ağır bir yaptırım olacağı, ve hakkında listeye kayıtlı bilirkişiler için yaptırım maddesi olan 13. Maddesinin kıyasen uygulanabileceği değerlendirilerek UYARMA yaptırımının yeterli olacağı" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/662, 16.05.2019, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>, erişim tarihi: 10.02.2024).

"...bu hükme göre haricen atanan bilirkişilere uygulanması gereken tek yaptırımın YASAKLAMA (süresiz) olarak düzenlendiği, 2018 yılı itibariyle liste harici bilirkişi olan'ın yukarıda belirtildiği şekilde bilirkişilik yapmaktan kaçındığı için hakkında YASAKLAMA kararı verilmesi gerekmekte ise de, bu aşamada süresiz olarak bilirkişilik yapmaktan yasaklanma yaptırımının ağır bir yaptırım olacağı ve hakkında kıyasen 6754 sayılı Kanununun 13/2 maddesinin uygulanabileceği değerlendirildiğinden" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/16, 19.01.2019, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

"...listeye kayıtlı olmayan Bilirkişi için "listeden çıkarma" yaptırımının uygulanmasının bu aşamada ağır bir yaptırım olacağı, dosya kapsamı dikkate alınarak 2018 yılı Kurulumuz bilirkişi listesinde kayıtlı olmayan hakkında aynı Kanununun 13. maddesinin kıyasen uygulanarak 6 (altı) ay süreyle bilirkişilik yapmaktan yasaklanmasına karar verilmesi gerektiği kanaatine varılmış" (Sakarya Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2018/6, 13.01.2019, erişim tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

"6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 14/6. Maddesinde yazılı süresiz YASAKLAMA kararı verilmesi gerekmekte ise de, eylemin süresiz yasaklama boyutuna ulaşmadığı, bilirkişinin halen listede kayıtlı bilirkişi olmadığı ve lehine olan aynı Kanununun 13/2.maddesindeki geçici çıkarma yaptırımının kıyasen uygulanabileceği değerlendirilerek, dosya kapsamı ile yargılamanın uzamasına sebebiyet verilen süre de göz önünde bulundurulmak suretiyle hakkında 6754 sayılı Kanununun 13/1-b, 2. Maddesi kıyasen uygulanarak, 6754 sayılı Kanununun 14/6 maddesi uyarınca 7 ay süre ile bilirkişilik yapmaktan yasaklanmasına karar verilmesi gerektiği, Kanaatine varılmış" (Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu, K.2019/580, 21.03.2019, erişim tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>).

¹¹⁴ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 123.

yapmaktan yasaklanma cezasının uygulanması gerekli olup, başka bir yaptırım türü ile cezalandırma mümkün değildir.

Her iki görüşe de katılmıyoruz. Kanımızca disiplin cezaları bakımından cezada kanunilik ilkesinin kesin bir şekilde uygulanması gerektiğinden, Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI'da tek yaptırım türü olarak belirlenen bilirkişilik yapmaktan yasaklanma dışında bir yaptırımın uygulanması mümkün değildir. Ayrıca bölge kurulunun yaptırım uygulayıp, uygulamama konusunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.¹¹⁵ Disiplin suçu işlendiğinde tek yaptırım türü olan bilirkişilik yapmaktan yasaklanma cezasının verilmesi gerekir. Sicile kayıtlı olmayanlar bakımından "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" biçiminde tek bir disiplin cezasının öngörülmesinin ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, temel ve etik kurallara çok hafif bir aykırılığın bile bilirkişilikten tümüyle yasaklanma biçiminde ölçüsüz bir sonucu doğuracağı ifade edilmiştir.¹¹⁶ Kanımızca da tümüyle yasaklanma biçiminde tek bir yaptırımın öngörülmesi ölçülülük ilkesine aykırı sonuçlar doğurabilecektir. Kaldı ki sicil ve listeye kayıtlı bilirkişilere daha alt cezaların uygulanmasına imkân tanınırken, sicil ve listeye kayıtlı olmayan bilirkişilere daha alt cezaların uygulanmasına imkân tanınmayarak, bu kişilerin tümüyle bilirkişilik faaliyetinde bulunmalarının yasaklanması eşitlik ilkesine de aykırıdır. Sicil ve listeye kayıtlı bilirkişiler hakkındaki düzenlemeye uygun şekilde somut olayın özelliğine, ihlalin niteliğine göre daha alt ceza olarak uyarma ve bir yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik yapmaktan yasaklanma biçiminde yaptırımların da uygulanmasına imkân veren değişikliklerin yapılması uygun olacaktır.

D. Yaptırım Kararının Bildirilmesi, Uygulanması ve Karara Karşı Başvuru Yolları

Bilirkişilik bölge kurulu tarafından verilen yaptırım kararlarının bilirkişi ve diğer ilgililere bildirilmesi ve kararın sonuçlarını doğurabilmesi için de

¹¹⁵ Bkz. yukarı II, A'da yapılan açıklamalar.

¹¹⁶ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 124.

uygulanması gerekir. Bölge Kurulu kararlarına karşı itiraz ve dava yoluna başvurmak mümkündür.

1. Yaptırım Kararının Bildirilmesi

Bilirkişi denetimi sonucunda verilen kararların tebliğine ilişkin olarak Bilirkişilik Yönetmeliği m. 63, II'de "*Karar bilirkişiye tebliğ edilir*" hükmüne, Bilirkişilik Yönetmeliği m. 27, II'de de "*Bölge kurulu kararları en geç on beş gün içinde yazılır ve yazıldığı tarihten itibaren bir hafta içinde ilgisine tebliğe çıkarılır*" hükmüne yer verilmiştir. Bölge kurulunun yaptırım kararları disiplin cezası verilen bilirkişiye ve ilgili olarak da şikâyet başvurusunda bulunan kişilere tebliğ edilir.¹¹⁷

Ayrıca yaptırım kararlarının bilirkişilik mevzuatında belirtilen yerlere de bildirilmesi gerekir. Buna göre kararın "*bilirkişinin görev yaptığı kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ve ilgili diğer yerlere*" bildirilmesi gerekir (BiY m. 62, VI).¹¹⁸ Yine bilirkişilik yapmaktan yasaklanma şeklindeki cezanın ilan yoluyla uygulanması gerektiğinden, kararın ilan edilmek

¹¹⁷ Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 121.

¹¹⁸ Söz konusu bildirimle bilirkişi tarafından işlenen fiilden haberdar olan kurum ve kuruluşlar, mensupları olan bilirkişinin fiilinin kendi mevzuatlarına göre bir disiplin suçu teşkil etmesi halinde, bilirkişinin fiil ve davranışını kendi mevzuatları çerçevesinde de disiplin soruşturmasına konu edebileceklerdir. Bir meslek odasına bağlı olarak veya kamuda memur olarak çalışan bilirkişiler hakkında, inceleme konumuzu teşkil eden bilirkişilik mevzuatı kapsamında gerçekleştirilecek denetim süreci ve bu mevzuatın öngördüğü disiplinler yaptırımlar dışında, bağlı buldukları oda veya kamu kuruluşu tarafından kendi mevzuatları çerçevesinde disiplin soruşturması yürütülmesi ve mesleki disiplin yaptırımlarının uygulanması da mümkündür (Çayan, *Medeni Usul*, 133; Tanrıver, *Hukukumuzda Bilirkişilik*, 158; Tanrıver, *Medenî Usûl*, 1082-1083). Böyle bir durumda sahip olunan birden fazla statüye bağlı olarak, farklı kanunlara göre yürütülen soruşturma neticesinde verilen disiplin cezalarının, aynı fiil nedeniyle birden fazla ceza verilemeyeceği şeklindeki ilkeye aykırılığından söz edilemez (Zor, "Ceza Hukuku," 240, 244). Zira kişinin sahip olduğu her bir statü için farklı disiplin sorumluluğu olabilmekte ve buna bağlı olarak farklı mevzuatlar çerçevesinde yürütülen soruşturmalar neticesinde farklı disiplin cezaları verilebilmekte; tamamen birbirinden bağımsız olan soruşturmaların sonucu diğerini etkilememektedir (Zor, "Ceza Hukuku," 245). Disiplin soruşturmasının bağımsızlığı ilkesi gereği, bilirkişilik mevzuatı çerçevesinde bilirkişi hakkında yürütülen disiplin soruşturması, oda veya kamu kuruluşu tarafından yürütülen disiplin soruşturmasından bağımsız olduğu gibi, bilirkişi hakkında yürütülen ceza soruşturmasından da bağımsızdır (Boz, "Memur Disiplin," 32-33).

üzere Bilirkişilik Daire Başkanlığı'na bildirilmesi gerekir (BilK m. 14, VI, c. 2; BilY m. 62, IV, c. 2).

2. Yaptırım Kararının Uygulanması

Bilirkişi hakkında yaptırım kararı verilmesi ve bu kararın bilirkişiye bildirilmesiyle bilirkişinin statüsünde birtakım değişiklikler meydana gelecektir. Bilirkişi hakkında verilen yaptırım kararlarının bilirkişiye bildirilmeden uygulanması mümkün değildir. Yaptırım kararlarının nasıl ve ne zaman uygulanacağı Bilirkişilik Yönetmeliği'nin m. 62, IV; m. 63, I ve m. 73 hükümlerinden hareketle belirlenebilir.

Bilirkişilik Yönetmeliği m. 63, III'ün "*Bilirkişinin geçici veya sürekli olarak sicilden ve listeden çıkarılması ile bilirkişilik yapmaktan yasaklama kararına karşı yapılan itirazın bölge kurulunca reddedilmesi halinde, bu karar aleyhine idari yargı yoluna başvurulması durumunda ayrıca yürütmeyi durdurma kararı verilmedikçe ilgili, bilirkişilik yapmaktan el çektirilerek UYAP sistemindeki kaydı pasif hale getirilir*" şeklindeki hükmünden hareketle yaptırım kararlarının uygulanması için itiraz yoluna başvurulmaması veya yapılan itirazın bölge kurulu tarafından reddedilmesi gerektiği söylenebilir.

İdari yargıda iptal davası açılması, yürütmeyi durdurma kararı verilmedikçe, yaptırım kararının uygulanmasını durdurmaz (BilY m. 63, III); idari yargıda yürütmeyi durdurma veya iptal kararı alınmadıkça, ceza tüm hüküm ve sonuçlarını doğurur¹¹⁹. Yaptırım kararının uygulanması için bölge kurulu kararının kesinleşmesi gerekmekte, sadece yaptırım konusunda kurulun nihai kararını vermiş olması yeterli olmaktadır. Yaptırım kararına karşı kurul nezdinde süresi içinde BilK m. 15'e göre itiraz yoluna başvurulmaması veya yapılan başvurunun kurul tarafından reddedilmesi halinde yaptırım kararı uygulanacaktır.¹²⁰ Nitekim Bilirkişilik Yönetmeliği m. 63, III'te "*itirazın bölge kurulunca reddedilmesi halinde*" ifadesine; m. 73, II'de disiplin soruşturma kaydında yer alacak hususlar arasında "*nihai karar sonucu ve tarihi*"ne yer verilerek, yaptırım

¹¹⁹ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 142; Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 190.

¹²⁰ Çakır, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu*, 190.

kararın uygulanması için kurulun bu konuda nihai kararını vermiş olması gereğine dolaylı olarak işaret edilmiştir.

Bütün disiplin cezalarının öncelikle bilirkişilik bölge kurulu tarafından disiplin soruşturma kaydına işlenmesi gerekmektedir (BilY m. 73). Uyarma cezalarının uygulanması için cezanın disiplin soruşturma kaydına işlenmesi dışında yapılması gereken başkaca herhangi bir iş ve işlem bulunmamaktadır. Uyarma cezasının disiplin soruşturma kaydına işlenmesinin, bilirkişinin yürütmekte olduğu ve ileride yürüteceği bilirkişilik faaliyetlerine doğrudan herhangi bir etkisi olmayacaktır.

Uyarma dışındaki diğer disiplin cezalarında ise doğal olarak sadece disiplin soruşturma kaydına cezanın işlenmesi cezanın uygulanması için yetmemekte, cezaların etkisini doğurabilmesi için sicil ve listeden çıkarma işlemlerinin yapılması, UYAP kaydının pasif hale getirilmesi, ilân gibi başkaca iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bilirkişilerin sicile ve listeye kaydedilmesine karar vermek, sicile kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bölge listesini oluşturmak ile bilirkişilerin sicil ve bölge listesinden çıkarılmasına karar verme bölge kurulunun görevi iken (BilY m. 21, I-b, c ve ç); *“Bilirkişilik sicilini ve listesini tutmak”* (BilY m. 19, I-n) ile *“Bilirkişilik listelerinden çıkarılanlar ile bilirkişilik yapmaktan yasaklananların listesini tutmak ve elektronik ortamda yayımlamak”* (BilY m. 19, I-e) Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın görevleri arasında sayılmıştır.

Bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma cezası, bilirkişinin ceza süresi ile sınırlı olmak üzere bölge kurulu listesinden çıkarılması ve bilirkişinin UYAP sistemindeki kaydının pasif hale getirilmesi suretiyle uygulanacaktır (BilY m. 63, III). Geçici süreyle listeden çıkarılma cezası, bilirkişinin cezanın uygulandığı cezalı süre içerisinde yeni bir bilirkişilik görevi ile görevlendirilememesi sonucunu doğurur. Söz konusu cezanın daha önce yapılan bilirkişilik görevlendirmeleri doğrultusunda gerçekleştirilmekte olan veya gerçekleştirilmesi gereken bilirkişilik faaliyetlerine herhangi bir etkisinin olmaması gerekir.

Sicil ve listeden çıkarma cezası ise bütünüyle bilirkişinin kaydının bilirkişilik sicilinden silinmesi, bilirkişinin bölge kurulu listesinden çıkarılması ve bilirkişinin UYAP sistemindeki kaydının pasif hale getirilmesi suretiyle uygulanacaktır (BilY m. 63, III). Söz konusu ceza uygulanmaya başlandıktan sonra cezalandırılan

bilirkişiye yeni bilirkişi görevlendirilmesi yapılamayacaktır. Ancak cezanın uygulanmaya başlanmasından önce gerçekleştirilen ve devam etmekte olan bilirkişilik faaliyetleri ile daha önce tamamlanan ve fakat ek rapor alınması gereğinin ortaya çıkması gibi bilirkişinin oy ve görüşüne tekrar ihtiyaç duyulan hallerde, bilirkişilik faaliyeti yerine getirilebilmelidir.

Bilirkişilik yapmaktan yasaklanma cezası ise kararın Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından ilan edilmesi (BiY m. 62, IV, c. 2) ve yasaklanan bilirkişinin UYAP sistemindeki kaydının pasif hale getirilmesi suretiyle uygulanacaktır (BiY m. 63, III). Yasaklama kararı bilirkişilik sicil ve listelerinde kaydı bulunmayan bilirkişinin istisna kapsamında da bilirkişilik faaliyetinde bulunmasına engel olacak, bundan böyle bu kişiye bilirkişi görevlendirmesi yapılamayacaktır.

Görüldüğü üzere bölge kurulu tarafından verilen disiplin cezalarına karşı, bölge kurulu nezdinde yaptırım kararının tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde itiraz yoluna başvurulmadığında veya süresinde yapılan itirazın reddi halinde yaptırım kararlarının uygulanması gerekmekte; idari yargıda iptal davası açılması, ayrıca yürütmeyi durdurma kararı verilmedikçe disiplin cezalarının uygulanmasını durdurmamaktadır. Disiplin cezalarına ilişkin olarak idari yargı organı tarafından yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe veya ceza iptal edilmedikçe yaptırım kararları tüm hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.¹²¹ Bilirkişilik sicil ve listesinden çıkarma ile bilirkişilik yapmaktan yasaklanma cezaları bir daha bilirkişilik faaliyetinde bulunulamaması sonucunu doğurduğu halde; uyarma ve geçici olarak listeden çıkarma cezaları böyle bir sonucu doğurmamakta, ancak yargı organının ve bölge kurulunun takdir yetkisine çeşitli şekillerde etki edebilecektir. Şöyle ki disiplin cezaları, disiplin soruşturma kaydına eklendiğinden yargı organı bilirkişilik görevlendirmesi konusundaki takdir yetkisini kullanırken bu kayıtları dikkate alarak, daha önce ceza alan kişi hakkında bilirkişi görevlendirmesi yapmayabilecek; bilirkişilik bölge kurulu bilirkişi hakkında yürütülecek başka bir disiplin soruşturmasında yaptırım kararı verirken, cezanın türünü belirleme konusunda sahip olduğu takdir yetkisini

¹²¹

Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 190.

kullanırken, cezayı hafifletmeyerek, üst sınırdan ceza tesis etme yoluna gidebilecektir.¹²²

3. Yaptırım Kararına Karşı Başvuru Yolları

“İtiraz ve dava hakkı” başlıklı Bilirkişilik Kanunu m.15, I “*Bölge kurulu kararlarına karşı, kararın tebliğ veya ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde kararı veren bölge kuruluna itiraz edilir. Bölge kurulunun itiraz üzerine verdiği kararlara karşı yetkili idare mahkemesine dava açılabilir*” şeklindedir.¹²³ Görüldüğü üzere bölge kurulu tarafından verilen yaptırım kararlarına karşı idari bir başvuru yolu olarak itiraz; yargısal bir başvuru yolu olarak da dava şeklinde iki başvuru yolu bulunmaktadır.

İtiraz ve dava yoluna başvuru hakkına kimlerin sahip olduğu konusu tartışmalıdır. Tarafların bölge kuruluna bilirkişi şikayetinde bulunma haklarının olmadığını savunan görüşe¹²⁴ göre, yaptırım kararına karşı sadece aleyhine yaptırım kararı verilen bilirkişi itiraz ve dava yoluna başvurma hakkına sahip olup, menfaatlerinin bulunmaması nedeniyle tarafların yaptırım kararına itiraz ve dava yoluna başvurma hakları bulunmamaktadır. Bu görüşe göre, bilirkişi hakkında uygulanmasına karar verilen yasaklanma, listeden çıkarma gibi yaptırımların uyuşmazlık konusunun incelenmesiyle veya taraflarla herhangi bir ilgisi bulunmayıp, bunlar sadece bilirkişiyi ilgilendiren konulardır.¹²⁵ Tarafların bölge kuruluna bilirkişi şikayetinde bulunma haklarının olduğunu savunan görüşe¹²⁶ göre ise bilirkişi dışında, kurula şikayette bulunan tarafların da yaptırım kararına karşı itiraz ve dava yoluna başvuru hakkı bulunmaktadır.¹²⁷ Görüldüğü

¹²² Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 190-191.

¹²³ “İtiraz ve dava hakkı” başlıklı Bilirkişilik Yönetmeliği m. 28: “(1) *Bölge kurulu kararlarına karşı, kararın tebliğ veya ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde kararı veren bölge kuruluna itiraz edilir. İtiraz üzerine bölge kurulu tarafından verilen karar yeniden değerlendirilerek itirazın kabulüne ya da reddine karar verilir ve karar itiraz edene tebliğ edilir.* (2) *Bölge kurulunun itiraz üzerine verdiği kararlara karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir.*”

¹²⁴ Bkz. yukarı I, B, 2.

¹²⁵ Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 450-451.

¹²⁶ Bkz. yukarı I, B, 2.

¹²⁷ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 191; Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 130.

üzere esasen iki görüş arasındaki farklılığın temeli, tarafların bilirkişilik bölge kuruluna, bilirkişi şikayetinde bulunma hakları olup olmadığı konusundaki görüş ayrılığına dayanmaktadır.

Kanımızca hem bilirkişi, hem de ilgili olarak şikâyet başvurusunda bulunan taraflar yaptırım kararına karşı itiraz ve dava yoluna başvurabilirler. Uygulamada tarafların bilirkişilik bölge kurullarına şikayette bulunma haklarının olduğu kabul edilmekte; şikayet üzerine verilen kurul kararları da şikayetçi tarafa tebliğ edilerek, karara karşı itiraz ve dava yoluna başvuru hakkı tanınmaktadır. Bilirkişilik Yönetmeliği m. 25'te kurul kararında bulunması gereken hususlar arasında "Karara karşı başvuru yolu, süresi ve mercii" açıkça belirtilmiştir. Şikayet üzerine verilen kurul kararlarına karşı şikayetçi tarafın itiraz ve dava hakkının bulunduğu idari yargı organları tarafından da kabul edilmektedir.¹²⁸

Yaptırım kararına karşı bilirkişi, fiilinin disiplin suçu teşkil etmediği, daha hafif bir ceza verilmesi gerektiği gibi gerekçelerle itiraz edebileceği gibi; bilirkişi şikâyetinde bulunan taraf da ceza türünün yanlış olduğu, takdir yetkisinin yerinde kullanılmayarak cezanın belirlenmesinde hata yapıldığı, cezanın hafifletilmesinin yerinde olmadığı gibi gerekçelerle itiraz edebilir.¹²⁹ İtiraz üzerine bölge kurulu tarafından yaptırım uygulanması kararı yeniden değerlendirilerek itirazın kabulüne veya reddine karar verilir ve karar itiraz edene tebliğ edilir (BilY m. 28, I, c. 2). Bölge kurulunun itiraz üzerine verdiği bu karara karşı da yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir (BilK m. 15, I, c. 2; BilY m. 28, II).

¹²⁸ "...davacının (bölge kuruluna başvuru yapan davanın tarafı) başvurusunun incelenmeksizin reddine ilişkin dava konusu işlemden hukuka uyarlık bulunmamaktadır" (Ankara 6. İdare Mahkemesi, E.2018/1714, K.2018/2872, 06.12.2018, Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 130, dn. 86).

¹²⁹ Aksi görüş: Menfaatlerinin bulunmaması nedeniyle taraflar yaptırım kararına itiraz edemezler. Bilirkişi hakkında uygulanmasına karar verilen yasaklanma, listeden çıkarma gibi yaptırımların uyumsuzluk konusunun incelenmesiyle veya taraflarla herhangi bir ilgisi bulunmayıp, bunlar sadece bilirkişiyi ilgilendiren konulardır (Toraman, *Bilirkişi İncelemesi*, 450-451).

Yargı kararlarında kabul edilen,¹³⁰ aleyhe değiştirme yasağı şeklinde de ifade edilen aleyhe karar verme yasağı, idari yargılama hukukunda da geçerli olup, idari bir işleme karşı açılan iptal davasında yargı organı tarafından davacının daha aleyhine olacak şekilde bir karar verilememesi anlamına gelir.¹³¹ Hak arama hürriyeti, taleple bağlılık, hukuki güvenlik ilkeleriyle de yakından ilgili olan aleyhe karar verme (aleyhe değiştirme) yasağının yargı organları tarafından verilen kararlar yanında, idari makamlara yapılacak başvurular üzerine verilecek kararları da kapsadığı, itiraz mercilerinin başvurucunun durumunu daha ağırlaştıracak kararlar veremeyecekleri öğretide ve yargı kararlarında kabul edilmektedir.¹³² Bilirkişi hakkında verilen yaptırım kararına sadece bilirkişi tarafından itiraz edilmesi halinde, bölge kurulu tarafından disiplin cezasının hafifletilmesi veya cezanın tamamen kaldırılması mümkün olduğu halde, aleyhe değiştirme yasağı gereği cezanın arttırılması veya ağırlaştırılması mümkün değildir.¹³³ Buna karşılık yaptırım kararına bilirkişi tarafından itiraz edilmeyip, sadece şikayetçi tarafından itiraz edilmesi halinde ise cezanın arttırılması veya daha ağırlaştırılması mümkün olup, aleyhe değiştirme yasağı gereği cezanın hafifletilmesi veya tamamen kaldırılması mümkün değildir.

Bilirkişilik Kanunu m. 15, I'de kullanılan "*bölge kuruluna itiraz edilir*" şeklindeki emredici ifade ile kurula itiraz yolu, idari yargı yoluna gitmeden başvurulması gereken zorunlu bir yol olarak düzenlenmiştir. Düzenleniş şekli itibariyle itiraz

¹³⁰ "Bilindiği üzere mahkemeler, dava konusu edilen işlemlerin dava konusu edilmemesi halinde ortaya çıkacak hukuki durumdan daha aleyhe sonuç doğuracak şekilde hüküm kuramazlar. Diğer bir ifadeyle davacının dava açmakla içinde bulunduğu hukuki durumunun ağırlaşması ihtimali kabul edilmemektedir. Aleyhe hüküm verme yasağı olarak adlandırılan ve yerleşik yargı kararlarında da yer bulan bu kuralın, ilgililerin ihlal edildiğini düşündükleri haklarını korumak amacıyla herhangi bir endişe taşımaksızın dava açabilmelerini sağlamaya yönelik bir uygulama niteliği taşıdığından, Anayasanın 36. maddesinde ifade edilen hak arama hürriyetini temin eden bir yönü de bulunmaktadır" (Danıştay 12. Dairesi, E.2012/12930, K.2016/2696, 11.05.2016, Gündüz, "İdari Yargılama," 336-337).

¹³¹ Gözler ve Kaplan, *İdare Hukuku*, 666; Gündüz, "İdari Yargılama," 335-336; Zor, "Ceza Hukuku," 239-240.

¹³² bkz. Gündüz, "İdari Yargılama," 348-356; Gözler ve Kaplan, *İdare Hukuku*, 666.

¹³³ Boz, "Memur Disiplin," 34-35; Zor, "Ceza Hukuku," 239-240.

edecek kişilere herhangi bir takdir yetkisi tanınmamıştır.¹³⁴ Dolayısıyla kurul kararının hukuka aykırı olduğunu düşünen bilirkişi veya şikâyetçi yargı yoluna gitmeden önce, kurul nezdinde itiraz yoluna başvurmak zorundadır. Doğrudan dava açılması halinde idari merci tecavüzü ortaya çıkacak ve dava dilekçesi başvuru yapılması zorunlu olan bölge kuruluna gönderilecektir.¹³⁵

SONUÇ

Bilirkişilik Kanunu'nda kamusal bir faaliyeti gerçekleştiren bilirkişilerin uymaları gereken kurallar ve bunlara uymadıklarında karşılaşacakları yaptırımlar belirlenmiştir. Bilirkişilik mevzuatında bilirkişinin disiplin yönünden denetimine ilişkin kurallar oldukça dağınık ve karmaşık bir şekilde düzenlenmiş olup, bilirkişinin disiplin sorumluluğu başlığı altında bağımsız bir düzenleme yapılmasında yarar vardır. Doğrudan disiplin sorumluluğu şeklinde ifade edilmese de Kanun'un "Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma" başlıklı 13. maddesinde disiplin suç ve cezaları düzenlenmiştir. Disiplin suçu teşkil eden fiillerin cezalandırılmasına yönelik inceleme ve denetleme sistemi ise Kanun'un "Denetim ve İnceleme" başlıklı 14. maddesi ve Yönetmelik'in "Denetim" başlıklı yedinci bölümünde yer alan 59 ilâ 64. maddeler ile oluşturulmuştur. Bilirkişi denetimini yapma, yaptırıma karar verme yetki ve görevi de bilirkişilik bölge kurullarına verilmiştir.

Bilirkişilik mevzuatı çerçevesinde yürütülen denetim süreci sonunda bilirkişilik bölge kurulu tarafından disiplin suçu olarak düzenlenen fiilin işlendiği kanaatine varılırsa bilirkişiye yaptırım uygulanmasına; aksi halde ise bilirkişi hakkında yaptırım uygulanmasına yer olmadığına karar verilecektir. Disiplin yaptırımını gerektirir ihlalin gerçekleştiği hallerde, disiplin yaptırımı uygulanması zorunlu olup, bu konuda bölge kurulunun herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.

¹³⁴ Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 191-192.

¹³⁵ Alkan, *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*, 140; Çakır, 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu, 191-192; Ermenek vd., *Bilirkişilik Temel Eğitimi*, 130.

Bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı bir bilirkişi tarafından işlenen disiplin suçunun cezası "sicil ve listeden çıkarma" olarak düzenlenmiş, ihlalin niteliğine göre cezanın hafifletilerek "bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma" veya "uyarma" cezası verilebileceği hükme bağlanmıştır (BilK m. 13, I-II). Disiplin cezasının türünü belirleme konusunda tanınan geniş bir takdir yetkisinin, somut olayın özelliği, ihlalin niteliği, ağırlık derecesi, bilirkişinin niyet ve kastı, performans ve disiplin kayıtları ile emsal bölge kurulu kararları dikkate alınarak kullanılması uygun olur. Emsal bölge kararlarının dikkate alınması benzer durumlarda aynı yönde eşitlik ilkesine uygun kararlar verilmesini sağlayacaktır. Bu noktada bölge kurulu kararlarının Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın internet sitesinde yayınlanıyor olması hem kararların kamuoyu tarafından denetlenmesini hem de bilirkişilik bölge kurullarının karar verirken daha dikkatli ve titiz davranmalarını sağlayacaktır.

Disiplin suçunun bilirkişilik sicil ve listesine kayıtlı olmayan bir bilirkişi tarafından işlenmesi halinde, tek bir yaptırım türü olarak Bilirkişilik Kanunu m. 14, VI'da "bilirkişilik yapmaktan yasaklanma" cezası öngörülmüştür. Sicil ve listeye kayıtlı bilirkişiler bakımından cezanın hafifletilmesine imkân tanınırken, sicil ve listeye kayıtlı olmayan bilirkişiler açısından tek bir disiplin cezasının belirlenmesi eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, sonucu itibariyle çok ağır niteliktedir. Sicil ve listeye kayıtlı bilirkişiler hakkındaki Bilirkişilik Kanunu m. 13, I-II düzenlemesine paralel şekilde, ihlalin niteliğine göre daha alt ceza olarak uyarma ve bir yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik yapmaktan yasaklanma şeklinde yaptırımların uygulanmasına imkân veren değişikliklerin yapılması yerinde olacaktır.

Bilirkişi hakkında verilen yaptırım kararı bilirkişiye tebliğ edilir. Yaptırım kararına karşı bölge kuruluna itiraz edilebileceği gibi, idari yargıda iptal davası da açılabilir. Bununla beraber iptal davasından önce, zorunlu bir başvuru yolu olarak düzenlenen itiraz yolunun tüketilmesi gerekir. Yaptırım kararı bilirkişinin görev yaptığı kamu kurum ve kuruluşlarına, meslek odasına da bildirilir. Bu bildirim üzerine başlatılacak soruşturma süreci sonunda, bilirkişiye, Bilirkişilik Kanunu kapsamında uygulanan yaptırımlar dışında, bağlı bulunduğu kurum veya meslek odası tarafından mesleki disiplin yaptırımlarının uygulanması da mümkündür.

Bilirkişi hakkında Kanun'da düzenlenen yaptırım türleri dışında başka bir ceza vermek mümkün olmadığı gibi, ihlalin gerçekleşmesine rağmen disiplin suçunu

yaptırımsız bırakmak da mümkün değildir. Bilirkişilik kurumunun mevzuatta düzenlendiği şekilde işlemesi, bilirkişilik faaliyetlerinin temel ve etik ilkelere uygun olarak yürütülmesi, işleyişteki aksaklıkların giderilebilmesi, Kanun ile oluşturulan denetim sisteminin etkin bir şekilde işletilmesine ve tespit edilen aykırılıklarla ilgili olarak mevzuatta öngörülen disiplinler yaptırımların uygulanmasına bağlıdır. Şüphesiz bu noktada en önemli görev, denetim sürecini mevzuatın gereklerine uygun şekilde yürütmekle, tespit edilen aykırılıklarla ilgili disiplinler yaptırımları uygulamakla yükümlü olan bölge kurullarına düşmektedir¹³⁶. Bu konuda Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği¹³⁷'nin 85/A maddesi¹³⁸ çerçevesinde bölge kurulunun bilirkişi denetimlerine ilişkin işlemlerinin adalet müfettişlerince değerlendirilmesi ve teftiş raporlarında açık hukuka aykırılık hallerine işaret edilmesi, denetim sürecinin daha dikkatli ve titiz bir şekilde yürütülmesine olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek alıp almadığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar, bu çalışmada çıkar çatışması olmadığını bildirmiştir.

¹³⁶ Bölge kurulları idari yönden adalet müfettişlerinin denetimine tabidirler (BilY m. 64). Adalet müfettişlerinin yapacakları denetimlerde açık hukuka aykırılık hallerine işaret edebilecekleri, herhangi bir yoruma ihtiyaç göstermeyen emredici kurallara aykırılıkların irdelenmesini ve değerlendirmesini yapabilecekleri kabul edilmektedir (Tanrıver, "Adalet Müfettişlerinin," 1064-1065).

¹³⁷ RG. 24.01.2007, S. 26413.

¹³⁸ "Bilirkişilik bölge kurullarının denetimi" başlıklı 85/A maddesi: "(1) Bilirkişilik bölge kurullarının denetiminde; a) Disiplin soruşturmalarına ilişkin düzenlettirilen iş ve mahiyet cetvelleri dosyaya konular, denetim döneminde sonuçlandırılmış ve derdest disiplin evrakından yeteri kadarı tetkik edilerek numaraları inceleme tutanağında gösterilir. b) Yapılan denetim sonucu aksayan hususlar denetim raporunda belirtilir, kadro cetveli ve izin-rapor çizelgesi denetim dosyasına konular. c) 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu, 3/8/2017 tarihli ve 30143 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bilirkişilik Yönetmeliği, 30/1/2019 tarihli ve 30671 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Konkordato Komiserliği ve Alacaklılar Kuruluna Dair Yönetmelik hükümleri ile Bakanlık genelge ve görüşlerine uyulup uyulmadığı üzerinde durulur. ç) Önceki denetimde yapılan önerilere uyulup uyulmadığı kontrol edilir. (2) Denetimde yukarıda değinilen hususlar dışında müfettiş tarafından gerekli görülen sair inceleme ve araştırmalar icra olunur."

Etik Kurul Onayı: Yazar, bu çalışma için etik kurul onayı gerekip gerekmediğini belirtmemiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not declared whether this work has received any financial support.

Conflict of Interest: The author has declared that there is no conflict of interest in this research.

Ethics Committee Approval: The author has not declared whether ethical committee approval is required for this research.

KAYNAKÇA

- Alkan, Oktay. *Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Arslan, Ramazan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medenî Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Artuk, M. Emin, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan. *Medenî Usûl Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Boz, Selman Sacit. "Memur Disiplin Hukukuna Hakim Olan Temel İlkeler." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25, no. 2 (2017): 15-41.
- Budak, Ali Cem ve Varol Karaaslan. *Medenî Usul Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Canoğlu, Veysel Candan. "Disiplin Soruşturmasında Delil ve İspat." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 138 (2018): 231-273.
- Çakır, Hüseyin Melih. *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Çayan, Gökhan. *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişilik Müessesesi*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013.
- Deryal, Yahya. *Türk Hukukunda Bilirkişilik*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.
- Ermenek, İbrahim, Ersin Erdoğan, Hüseyin Melih Çakır, Uğur Ersoy, Cengiz Kulaksız ve Barış Toraman. *Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı*. Ankara: Deniz Ofset Matbaacılık, 2022.
- Görgün, Şanal, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu. *Medenî Usûl Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Gözler, Kemal ve Gürsel Kaplan. *İdare Hukuku Dersleri*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2015.
- Gündüz, Fatma Ebru. "İdari Yargılama Hukukunda Aleyhe Hüküm Verme ve Aleyhe Bozma Yasağı." *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 24, no. 2 (2020): 333-360.

- Hüseyinoğlu, Emin. "Yargı Kararları Işığında Disiplin Hukukunda Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no. 158 (2022): 103-124.
- Koca, Mahmut ve İlhan Üzülmöz. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2014.
- Kuru, Baki. *Medenî Usul Hukuku El Kitabı*. Cilt 1. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Metin, Yüksel. *Ölçülülük İlkesi Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002.
- Ok, Selin. "Bilirkişi Etiği." Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Çankaya Üniversitesi, 2021.
- Okur, Mustafa. "Bilirkişi Raporunda Taraf Beyanlarının Değerlendirilmesinin, Kayseri Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 2023/38 Disiplin Nolu Kararları Özelinde Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu Açısından İrdelenmesi." *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19, no. 1 (2024): 109-147.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- Postacıoğlu, İlhan E. ve Sümer Altay. *Medenî Usûl Hukuku Dersleri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.
- Tanrıver, Süha. "Bilirkişinin Sorumluluğu." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. No. 56 (2005): 133-136.
- Tanrıver, Süha. "Adalet Müfettişlerinin Hukuk Mahkemeleri Hâkimleri Üzerindeki Denetim Yetkisinin Kapsamı ve Sınırları." *İç. Hâluk Konuralp Anısına Armağan*. Cilt 1, 1031-1079, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Tanrıver, Süha. *Hukukumuzda Bilirkişilik*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- Tanrıver, Süha. *Medenî Usûl Hukuku*, Cilt I. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Toraman, Barış. *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi (6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu ile Getirilen Yenilikler Çerçevesinde)*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- Üstündağ, Saim. *Medeni Yargılama Hukuku*. Cilt I-II. İstanbul: Nesil Matbaacılık, 2000.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Muhakemeleri Kanun Şerhi*. Cilt 3. Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.

Zor, Burç Volkan. "Ceza Hukuku İlkelerinin Disiplin Hukukunda Uygulanabilirliği." *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12, no. 1 (2022): 201-250.

Zora, Fatih. *Anglo Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Medenî Usûl Hukukunda Bilirkişilik*. Ankara: Adalet Yayınları, 2022.

İnternet Kaynakları:

Erişim Tarihi, Şubat 2, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>.

Erişim Tarihi, Mayıs 13, 2024, <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/>.